

**ТЕРМИНОЛОГИЯЛЫҚ
ХАБАРШЫ**

**№ 3 (41)
2012**

ТЕРМИНОЛОГИЯЛЫҚ
ХАБАРШЫ
№ 3 (41)

**Қазақстан Республикасы Үкіметінің жанындағы
Мемлекеттік терминология комиссиясының бюллетені**

№ 3 (41)

2012 жылғы

Құрылтайшы:

Қазақстан Республикасының
Мәдениет және ақпарат
министрлігі

ҚР Мәдениет, ақпарат және қоғамдық келісім министрлігінде тіркеліп, тіркеу туралы 2002 жылғы 27 мамырда № 2993-Ж куәлігі берілген.

Редакциялық алқа:

Д. Мыңбай
Мемтерминком
төрағасы

А. Қырықбаев – *Төрағаның орынбасары*
Ш. Құрманбайұлы – *Мемтерминком хатшысы*

К. Бұрханов
Қ. Сарыбай
М. Сқақов
К. Демеш
Д. Омашұлы
С. Абдрахманов
Ө. Айтбайұлы
М. Ахметов
С. Ақаев
Х. Әбішев
Е. Әбдірәсілов
С. Әлісжанов
Ж. Бейсенбайұлы
С. Ибраим
Ш. Пәттеев
К. Юсуп

Бас редактор
Шерубай ҚҰРМАНБАЙҰЛЫ

ТЕРМИНОЛОГИЯНЫҢ ТЕОРИЯЛЫҚ, ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ, ӘДІСТЕМЕЛІК МӘСЕЛЕЛЕРІ

Хабаршының бұл айдарымен ҚР Төтенше жағдайлар министрлігі Әкімшілік жұмыс департаменті басқармасының бастығы Ахмет Кендірбекұлының «Төтенше жағдайлар саласында терминдерді қалыптастыру мәселелері», Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті Тіркеу офисінің директоры, филология ғылымдарының докторы Е. Әбдірәсіловтің «Салалық терминдер мен жалпығылыми терминдердің электрондық жиынтығын жасау қажеттілігі», М.Х. Дулати атындағы ТарМУ-дың аға оқытушысы Сардарбек Нарматовтың «Экономикалық пәндер бойынша жоғарғы оқу орындарында оқу сабақтарын қазақ тілінде жүргізу барысында кездесетін терминологиялық қиыншылықтар» атты мақалалары жарияланып отыр.

Ахмет Кендірбекұлы
ҚР Төтенше жағдайлар министрлігі
Әкімшілік жұмыс департаменті
басқармасының бастығы

ТӨТЕНШЕ ЖАҒДАЙЛАР САЛАСЫНДА ТЕРМИНДЕРДІ ҚАЛЫПТАСТЫРУ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Жалпы терминдердің қазақ топырағындағы бүгінгі қалыптасу үдерісін алсақ, бұл сипат төтенше жағдайлар саласына да соқпай өткен жоқ. Сала қызметкерлері мен ғалымдар ізденіп, «Орысша-қазақша терминологиялық анықтамалық сөздік», «Төтенше жағдайлар саласының, азаматтық қорғаныстың және әскери терминдердің орысша-қазақша түсіндірме сөздігі», «Төтенше жағдайлар жөніндегі қысқаша терминологиялық орысша-қазақша сөздік», «Селтану сөздігі» тәрізді кітаптар шығарғанымен, Мемлекеттік терминология комиссиясының сүзгісінен өтіп бекітілген, терминдерді түгелдей жіктеп, жіліктеп берген толыққанды сөздік қолға тимей тұр. Осыдан аттай екі жыл бұрын төтенше жағдайлар саласында жиі қолданылатын терминдердің бір шоғырын жинақтап, нақты айтсақ, 3860 терминді Мәдениет министрлігінің Тіл комитетіне тапсырдық. Оның ішінде асылы да жасығы да болуы мүмкін. Тілші-терминші ғалымдардың талқысынан өткеннен кейін ғана бекіту үшін Мемлекеттік терминология комиссиясының назарына ұсынғанбыз. Алайда осы күнге дейін кірген із бар да шыққан із жоқ.

Таяуда шығып, Тіл комитеті таратқан «Төтенше жағдайлар және азаматтық қорғаныс энциклопедиялық анықтамасы» да төтенше жағдайлардағы қалыптасқан сөз тіркестерін түсіндіруді ғана көздеген. Тіпті көлденең көк аттылардың да осы сала бойынша шығарған жұқалы-жуанды кітаптарындағы терминдер күнделікті сала тіршілігімен қабыспайтынын аңғартты.

Оның да өзіндік себебі бар. Біріншіден, сөздің бәрі термин бола алмайды. Термин ұсыну бір басқа да, оның қолданысқа айналуы – бөлек әңгіме. Жеке тұрғанда сөздің мәнін дәл беріп тұрған термин тіркеске түсіп кеткен жағдайда жаңағы сөлінен айрылып, жүдеп-жадайды. Әбден уақыт елегінен өткен, баршаның сұранысына жауап берген термин ғана өміршен бола алады. Оның үстіне қазақ тілінің ұшан-теңіз байлығының өзі бір терминді ой мен сөйлемнің ретінде қарай сан құбылтады. Екіншіден, төтенше жағдайлар саласының көптеген терминдері әскери және техникалық терминдер болғандықтан қазақ тілінде құлақсінді болмай жатқаны құпия емес. Өйткені күнделікті өмірде олардың ағауы тек орыс тілінде ғана қолданысқа ие болып отырғанын жауып, жасыруға болмайды.

Термин деген сөздің өзі латын тілінен аударғанда «шек», «шекара» дегенді білдіретінін ескерсек, ұғымдарды дәл, нақты атау үшін үлкен шеберлік қажеттілігі айқын аңғарылады. Ау баста Ахаң, Ахмет Байтұрсынов атап өткендей, «Біз сияқты мәдениет жемісіне жаңа ауыз тиген жұрт өз тілінде жоқ деп мәдени жұрттардың тіліндегі даяр сөздерін алғыштап, ана тілі мен жат тілдің сөздерін араластыра-араластыра ақырында ана тілінің қайда кеткенін білмей, айрылып қалуы ықтимал. Сондықтан мәдени жұрттың тіліндегі әдебиеттерін, ғылым кітаптарын қазақ тіліне аударғанда пән сөздерінің даярлығына қызықпай, ана тілімізден қарастырып сөз табуымыз керек» деген еді. Ғалымның көрегендікпен айтылған бұл пікірі бүгін де аса маңызды.

Сондықтан болу керек, термин мен терминология туралы сөз болғанда әңгіме көп жағдайда терминдерді өзге тілдерден өзгеріссіз қабылдау, қабылдамау немесе баламаның сәтсіз, сәтті жасалғандығы туралы әңгіме төңірегінде жүреді. Сала қызметкерлерінің немесе ғалымдарының ұсынуымен терминдердің біразын Қазақстан Республикасы Үкіметі жанындағы мемлекеттік терминология комиссиясы бекітті. Бұл – терминдер саласындағы барлық мәселе осымен шешілді деген сөз емес, қазіргі уақытта қоғамдық өмірдің барлық салаларының қауырт дамуы нәтижесінде тілдің лексикасы күннен күнге жаңарып, мольға түсуде екенін көз көріп, құлақ естіп отыр.

Әр саланың өз термині бар. Сол терминдерді қолдану арқылы белгілі бір саланың бағыт-бағдары анықталады. Мән-мағынасы айқындалып, сол саладағы терминологияның одан әрі даму процесі жүйелену арқылы қалыптасады. Мұндай ғылыми ұғымдарды пайымдау жолында ұлттық терминологияның тереңнен тамыр салуына деген қажеттілік туындайды. Сол себепті, дәл қазір төтенше жағдайлар саласында терминдерді біріздендіру мәселелері де өзінің өзектілігімен ерекшеленіп отыр. Өйткені терминдік жүйе белгілі бір арнайы саланың ақпараттық тілі болып табылады. Терминологиялық ақпарат дәлдігі мен нақтылығы әр саланың төл ұғымдары жөнінде толық мәлімет беретіндігімен ерекшеленеді.

Бүгінгі таңдағы ең бір күрделі мәселе – терминдерді біріздендіру екені ақиқат. Себебі аудармашылар бір сөзді әрқелкі аударып жүргені де жасырын емес. Тіпті Мемлекеттік терминологиялық комиссия бекіткен кейбір терминдердің түрлі мәнде қолданылып жүргенін байқаймыз. Мысалы, Мемтерминком «авария» терминін «апат» деп («Русско-казахский словарь утвержденных терминов» Кітап: «Бекітілген терминдер сөздігі», «Дайк-Пресс», Алматы, 2009 ж. 235-б.) бекіткен. Жалпы «авария» сөзінің мағынасы түсіндірме сөздіктерде «жұмыс, қозғалыс кезінде қандай да бір механизмнің, машинаның зақымдануы, істен шығуы» деп түсіндіріледі. Ал, «катастрофа» сөзінің мағынасы қайғылы зардаптары бар оқиға деп келтірілген. Біз оны да «апат» немесе «жойқын апат» деп алып жүрміз. Ал іс жүзінде соңғы кезде қабылданған барлық заңнамаларда, Үкіметтің нормативтік құқықтық актілерінде «авария» –

«авария», «катастрофа» – «апат» деп жазылған. Кейде «бедствие» сөзі де «апат» делінеді. «Катаклизм» сөзі де сол тақылеттес. Ал Үкімет бекіткен мемлекеттік мекемелер тізбесінде біздің сала мекемелері атауларының барлығында «авария» термині сол қалпында жүр. «Өрт сөндіру және авариялық-құтқару қызметі» деп аталатын мекемелер (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2004 жылғы 28 қазандағы № 1112 қаулысы) бар. Алайда осы қаулыда «Водно-спасательная служба» «Суда құтқару қызметі» деп мекеменің атауы дұрыс аударылған. Ал авариялық сөзіндегі -лық, -лік жұрнақтарының өзі кәсіптің мақсатын білдірсе керек. Мысалы, ұсталық, жазушылық, диқаншылық т.б. Ендеше, бұл мекеме аварияны өзі туғызып, өзі құтқарады деген ұғымды ойға ұялатпай ма? Бізше, дұрысы «Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі Астана қаласы Төтенше жағдайлар департаментінің Өрт сөндіру және апатта құтқару жұмыстары қызметі» мемлекеттік мекемесі.

Біздің ойымызша, авария – апат, катастрофа – кесапат, бедствие – зілзала, катаклизм – жойқын апат болуы керек сияқты. «Апат» тұрғанда «авария» сөзін қазақтың сөз байлығына енгізудің ешқандай мүдделілігі жоқ.

Осындай әркелкіліктің өзі терминдердің әлі бір ізге түспегендігін, уақыттың елегінен өтпегендігін көрсетеді. Осылайша төтенше жағдайлар саласында ең жиі қолданылатын терминді екіұдай пайдалану жұртты шатастырып жүргенін де жасыруға болмайды.

Өңір, аймақ, өлке, аумақ сөздері қазақ тілінде синоним ретінде қолданыла береді. Әдеби тілдегі, көркем әдебиеттегі олардың контекстік қолданысын шектеудің еш реті жоқ. Алайда осы атаулардың қазіргі кезде аударма жасау, түрлі ресми құжаттарда қолдану кезіндегі аражігі толық ажыратылды деп айту әлі ерте. Нұсқау, нұсқаулық, нұсқама, құрылым, құралым, құрама сөздерінде де осы жағдайлар кездеседі. Тревога, сигнал, сиреналар қазақ тілінде дабыл деп аударыла салады. Бірақ өмірдегі қолданыстағы мәні басқа-басқа.

«Жизнеобеспечение» сөзі де түрлі-түрлі аударылып жүр. Бірде «тіршілікті қамтамасыз ету» бірде «тыныс – тіршілікті қамтамасыз ету», бірде «өмір тірлігін қамтамасыз ету».

Күнделікті қызметтегі «учение» сөзі бірде «оқу», бірде «оқу-жаттығу», бірде «машықтану» ретінде қолданылып, сөздері де бір ізге түсе алмай жатыр.

Өрт сөндіру қызметіне қатысты «Противопожарная служба с выездной техникой» немесе «противопожарная служба без выездной техники» тіркестерін алайық, күнделікті құжаттарды дайындау кезінде бұл тіркестер «шығу техникасымен өртке қарсы қызмет» және «шығу техникасымен өртке қарсы қызмет» деп аударылып жүр, дұрысы: «өртке шығу техникасы бар өртке қарсы қызмет немесе өртке шығу техникасы жоқ өртке қарсы қызмет» болуы керек деп ойлаймыз. Осындағы «шығу» сөзі де келісіп тұрған жоқ.

Угроза, опасность, риск сөздері қауіп-қатер деп аударылып жүр. Үшеуінің мағынасы үш басқа. Түсіндірме сөздікке жүгінейік: риск – возможность опасности, неудачи, яғни, қауіптілік, сәтсіздік мүмкіндігі. Сонда, қауіптің болуы мүмкіндігі деп түсінетін болсақ, бұл жерде – тәуекел сөзі ойға оралады. Әрі бұл терминді Мемтерминком бекіткен. Алайда күнделікті контексте тәуекел барлық жерде толыққанды термин бола алмайды.

Енді өзіміз қызмет атқарып жүрген саладағы басты тіркестердің бірі – «чрезвычайная ситуация», аудармасында «төтенше жағдай» баламасын пайдаланамыз. «Чрезвычайное положение» тіркесінің де мемлекеттік тілдегі баламасы ретінде жоғарыда аталған тіркесті қолданамыз. Осы екі тіркестің аражігін қалай ажыратуға болады? Сонда «введение режима чрезвычайного положения в зонах чрезвычайных ситуаций» сөйлемін «Төтенше жағдай аймақтарында төтенше жағдай режимін енгізу» деп аударсақ, жаңылтпашқа ұқсап кетпей ме? Оның үстіне, біздің Министрліктің атауы туралы ойланып көрейікші. «Министерство по чрезвычайным ситуациям» қазақшасы «Төтенше жағдайлар министрлігі». Сонда қазақшасын кері аударсақ, «Министерство по чрезвычайным положениям» болып шықпай ма? Біздің елімізде «төтенше жағдайды» енгізуге тек Елбасы құқылы. «Ситуацияны» кейде «ахуал» деп аударатынымыз тағы бар. Министрлік атауы – «Төтенше ахуал министрлігі» шығар. Өйткені ахуалдың түп-төркіні халге тіреледі. Хал бірде жақсы, бірде жаман. Министрлік күнде төтенше жағдайда тұрған жоқ қой. Бұл атау да ойлануды қажет етеді.

Стихийное бедствие сөздері дүлей зілзала деп аударылып жүр. Рас, зілзалаға көшкін, сел, тасқын да жатады, аумағы үлкен. Бірақ кейде землетрясениені де зілзала деп тәржімалайтындар кездеседі. Мұнай-газ саласындағы скважина сөзі бірде ұңғы, бірде ұңғыма, ал водоем, акватория сөздері суат, су тоғандары, су айдыны, су қоймасы деп алмасып қолданыла береді. Бұлардың да аражігін ажыратқан жөн.

Халықаралық қолданыстағы терминдерді сол күйінде, мемлекеттік тілге аудармай-ақ қолдануды ұстанатын пікірлер де бар. Дегенмен қандай да болсын аударылған терминнің көңілге қонымды, тілге тез сіңісті болып кетуі аса маңызды. Осы тұрғыдан «катер» (кіші кеме), «команда» (пәрмен), «объект» (нысан) сияқты сөздерді аудармасыз қолданған да дұрыс сияқты.

Термин жасау – көп ізденісті, шеберлікті қажет ететін, өте күрделі жұмыс. Сала терминдерін сол саланың ұғымдар жүйесі мен ұлттың тілін жетік білетін, сондай-ақ оны шебер пайдалана да алатын кәсіби мамандар жасайтын болса, оларды кәнігі ғалымдар тіл сүзгісінен өткізіп барып, бекітіп отырса, құба-құп болар еді. Оның үстіне жасалған, бекітілген терминдерді қалыптастыру да үнемі қадағалап, реттеп отыруды қажет ететін жауапты жұмыс.

Жалпы төтенше жағдайлар терминдерін біріздендіруді Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігінде 2010 жылы құрылған Салалық терминология комиссиясы атқарады. Комиссия Мәдениет министрлігі Тіл комитетінің

мақұлдауымен қызмет бабында пайдалану үшін «Төтенше жағдайлар саласының қысқаша орысша-қазақша терминдер сөздігін» басып шығарды. Ол аудармамен айналысатын Министрліктің құрылымдық бөлімшелері, аумақтық органдары қызметкерлеріне таратылып берілді. Сөздік мемлекеттік тілде құжат жазуда үлкен көмегін тигізуде.

Салалық терминология комиссиясы биылғы жылы төтенше жағдайлар терминдерін қайтадан түбегейлі сұрыптаудан өткізіп, Астана қаласындағы «Bimash» ЖШС-ға 4500 сөз бен сөз тіркестерін қамтыған «СөзКөмек 4.0» қазақша-орысша-ағылшынша электрондық сөздікке тапсырыс берді. Бұл сөздікке енген төтенше жағдайлар терминдері қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде аударылып беріледі.

Қорыта айтқанда, салалық терминдерді қалыптастыру мәселесі Министрлікте толық шешімін тапты деп айтуға әлі ерте. Өркендеп отырған өмірмен бірге жаңа терминдер де күн сайын пайда болуда. Төтенше жағдайлар саласындағы терминдер де «төтенше», «бөтенше» емес, өзімізше айтылатын, баршаға дәл ұғылатын күн алыс емес деп ойлаймын. Тек бәрімізге ортақ істе сәттілік бергей!

Е. Әбдірәсілов,

Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті

Тіркеу офисінің директоры,

филология ғылымдарының докторы

САЛАЛЫҚ ТЕРМИНДЕР МЕН ЖАЛПЫҒЫЛЫМИ ТЕРМИНДЕРДІҢ ЭЛЕКТРОНДЫҚ ЖИЫНТЫҒЫН ЖАСАУ ҚАЖЕТТІЛІГІ

Терминографияны терминдер жеткізуші құрал, оның тиімді тәсілдері мен жолдарын қарастыратын терминтанудағы бағыт десек, оның соңғы кезеңдердегі басты қарастыратын тәсілі – электрондық-ақпарат жүйесі арқылы терминдер туралы ақпарат беру, электрондық сөздіктер жасау. Бұл жөнінде: «Терминография немесе терминологиялық лексикография ғылыми-техникалық дамудың негізгі шарты болып саналады», – деп көрсетеді ғалым Ю.Н. Марчук [1, 190 б.]. Ғалым терминографияның басты тәсілдері туралы былай деп көрсетеді:

«Терминография тәсілдері мыналарды қамтиды:

- терминографияланатын мәліметтерді таңдау;
- арнайы сөздіктерде лексикалық бірліктерді, терминологиялық бірліктерді тиімді орналастыру;
- сөздік құрылымын ойластыру және ұйымдастыру;
- терминологиялық сөздік құрылымындағы бөліктерді тиімді орналастыру, бір-бірімен байланыста сатылай беру».

Бүгінгі таңда осындай маңызды міндеттері бар терминографиядағы терминдерді электрондық құралдар арқылы жеткізу, жүйелеу ісіндегі тиімді тәсілдердің бірі – терминдердің электрондық жиынтық базасын жасау. Бұл – сатылай дамыған, қазіргі қоғам, іс жүргізушілер мен салалық мамандар қажет етіп отырған құралдардың бірі.

Аталған еңбектердің даму, қалыптасу, қазіргі деңгейдегі қажеттілікті туындату тарихы электрондық құралдардың дамуымен байланысты. Шамамен 1970 жылдардың бас кезеңіндегі 1960 жылдардың соңындағы барлық мәселелер жалпы лексикография саласының аясында қарастырылып келген орыс терминологиялық лексикографиясындағы және жалпы лексикографияға қатысты өзге де еңбектерде «тезаурус», «ақпараттық-ізденіс сөздігі» (ИПС – информационно-поисковый словарь) ұғымдары пайда бола бастады [2, с. 34]. Бұл бағыттағы еңбектердің, сол кезеңдегі ғылыми зерттеулердің негізгі мақсаты – сөздіктің ғылыми немесе тілдік жүйені басқаша, өзгеше тәсілмен беруге ұмтылған, әрі оларды электронды техника тіліне бейімдеген сөздік түрін жасап, оларды жасаудың әдіс-тәсілдері мен өзіндік қағидағтарын, сөздіктің лексикографиялық ерекшеліктерін, құрылымын анықтау еді. Нәтижесінде,

жалпы тіл білімі деңгейінде қазіргі кезеңде кең қолданылып жүрген «тезаурус» ұғымының екінші мағынасы пайда болып, орыс тіліндегі салалық ғылыми терминдердің «тезаурус» сөздіктері сала-сала бойынша жасала бастады [3, с. 35-36].

Аталып өткен тезаурустың жаңа ұғымын атау еткен сөздік түрі – өзгеше құрылымды жаңа сөздік түрін дайындаудағы орыс лексикографиясындағы ізденістің алғашқы жемісі еді. Тезаурус сөздік – құрылымындағы тілдік бірліктердің бір-бірімен жүйе ішіндегі семантикалық, жүйелік қатынастарына негізделіп берілетін, әрі сол негізде компьютерлік техника мамандарының электронды бағдарлама жасауына икемді етіп жасалатын, әрі қалыптасқан үрдіс бойынша баспадан шығарып, кітап түрінде қолдануға да болатын сөздік түрі екендігі қазіргі тіл білімі үшін ғылыми-теориялық тұрғыдан да, тәжірибелік тұрғыдан да жаңалық емес.

Осындай ғылыми ізденістердің нәтижесі қазіргі уақытта терминдердің электрондық жиынтығын жасауға, оны бір көзге жинақтауға дейін жетті. Орыс лексикографиясында терминдерді де ақпараттық-ізденіс сөздіктері арқылы жүйелеу барысында, терминдерді үйлестіру, реттеу жұмыстарындағы ғылыми зерттеулер дами келіп, «терминологический банк данных» [4, с. 73-74], «база банка терминологических данных» [5, с. 45-46], «банк терминов» [6, с. 68-69] ұғымдарына негізделген жаңа идеялар пайда болды. Бұл ізденістердің мақсаты – тілдегі термин сөздердің жалпы жиынтық мәліметін жасап, оларды ақпарат көзі ретінде пайдалану. Орыс терминографиясының тарихында бұл бағыттағы жұмыстарды Жалпыкеңестік ғылыми-зерттеу институтының ақпараттандыру комитеті (ВНИИКИ) жүзеге асырып келді. Қазір де осы мекеме бүкілресейлік ұйым ретінде қайта құрылып, орыс тіліндегі терминдердің жиынтық мәліметін толықтыру, оны реттеп-жүйелеу мәселелерін толық қадағалап, осыған қатысты ғылыми-зерттеу жұмыстарын жүргізіп отыр. Бұл терминдердің жиынтық мәліметін жинақтап, оны терминдерді реттеп отыру мақсатына қолданып, өзгертіп, толықтырып отыруға мемлекеттік деңгейде мән беріліп отырғандығынан хабардар етеді.

ТБД-ны, яғни «терминологический банк данных» деп аталатын жиынтық мәліметтерді жасау тәжірибесі сонымен бірге өзге дамыған елдерде де пайда болып, кеңінен қолданылуда. Мұны батыс және дамыған өзге де елдердегі жарық көрген еңбектер мен ақпараттық бағдарламалар нақтылай түседі. Себебі, компьютерлік техниканың дамуына байланысты, терминдердің жиынтық мәліметі компьютер тіліне негізделген бағдарламалар түрінде жасалып, ғалымдар мен көпшіліктің пайдаланылуына қолайлы етіп шығарылуда. Зерттеушілердің ғылыми-зерттеу еңбектерінен, сондай-ақ ТБД-ны жинақтап, түзудің өзі өз алдына жеке ғылыми мәселе ретінде қарастырылып, оны түзудің өзіндік ерекшеліктері мен қағидаттарының, ТБД-ны жасаудың тиімді жолдарының терминография мен лексикографияда арнайы зерттеу нысаны болып отырғандығын аңғаруға болады.

ТБД-ны жасаудың тиімділігі теориялық терминографияда да, тәжірибелік терминографияда да дәлелденіп отыр. Терминографияның жеке мәселелерін сөз еткен еңбектерінде орыс ғалымдарының қай-қайсысы да бұл мәселеге тоқталмай өтпейтіндігін байқау қиын емес. ТБД-ға қатысты маңызды мәселелерді олардың әрқайсысы әр қырынан талдап көрсетуге ұмтылуда. Мақсат – терминографияның соңғы кезеңдердегі маңызды зерттеу нысандарының біріне айналған ТБД-ның терминдерді реттеудегі, терминологиялық сөздіктердің сапасын арттыра түсудегі қолданысы мен оны ұйымдастырудың пайдалы жақтарын анықтай түсу.

ТБД-ның қазақ тіл біліміндегі қазақша нұсқасын «терминдердің жиынтық мәліметі» деп атағанды ұсынудың жөні бар. Атау әрі қазақ тілінде көрсетілген ұғымның белгілерін ашып тұр, әрі қазақ тілінің өзіндік тіркесті терминдер жасау ерекшелігіне сәйкес келеді. Екінші жағынан, атаудың қысқарған түрін ТЖМ нұсқасында қазақша айту қолайлылау.

Қазақ лексикографиясы мен терминографиясының тарихындағы ғылыми мақалалар мен еңбектерге зер салсақ, бұл тақырып бойынша мәселе көтеріліп, сөз қозғала қоймаған. Оның негізгі себептерінің бірі Америка мамандарының жасаған, қолданысқа қолайлы, дамыған компьютерлік техникаларының елімізде соңғы 10-15 жылда ғана пайда болып, қолданылуымен байланысты болса, екінші себебі компьютерлік техника, компьютерлік бағдарламалар мен қазақ тіл білімінің мәселелерін ұштастыра зерттеуге мән бермей келуімізбен де сабақтас болуы керек.

Бұл арада қол астындағы барлық республикаларға қоғамның барлық салалары бойынша ықпал етуге бейім болып келген «елдің» техника тілімен байланысты осындай мәселелерге көңіл аудармауын, өздері қол жеткізген жетістіктер негізінде техника тілі мен ұлт тілдерінің лингвистикалық мәселелерін ұштастыра зерттеу саласына кеңестік дәуірде қалыптасқан дәстүрлі нұсқауды бермеуін байқамай қалуға да болмайды. Оның да өзіндік түсінікті-түсініксіз себептері бар екендігі анық жайт. Бұл да қазақ терминографиясындағы «терминдердің жиынтық мәліметтерінің» жасалмай, қолға алынбай келгендігінің бір себебі болса керек. Ал белгіленіп берілген нұсқау бойынша жұмыс істеуге бейімделген ғалымдар қауымының бұл мәселені өз бетімен қолға ала қоймағандығы да түсінікті жағдай. Қазақ терминографиясында терминдердің жиынтық мәліметінің электрондық нұсқасын есептегенде, тілшілер мен салалық мамандар дайындаған баспадан шыққан жоба түріндегі нұсқасы да әзірге жасала қойған жоқ. Солай бола тұрса да «терминдердің жиынтық мәліметі» қазақ терминографиясы үшін түсініксіз бола қоймайтын мәселе. ТЖМ-ның қазақ тіл білімінде алдағы уақытта қолға алып, жүзеге асыруға болатын терминографиялық жұмыс, қазіргі қазақ терминографиясындағы зерттеу нысаны екендігін дұрыс түсіну керек. Қазіргі қазақ терминографиясындағы терминологиялық сөздіктердің шығарылу ісін реттеудің өзекті болып отыруы

да осы саладағы үйлестіру жұмыстарын жеңілдете алатын құралдың бірі – қазақ терминдерінің жиынтық мәліметін жасауға деген қажеттілікті аңғартып отыр.

Мейлі лексикографиядағы сөздік түрлерін жасауда болсын, мейлі арнаулы лексиканың, оның ішінде, терминдердің, кәсіби сөздердің, т.б. сөздіктерін жасауда болсын тілдік бірліктерді жинақтаудың немесе өзге де әр түрлі ақпараттар мен мәліметтерді жинақтаудың тәсілі – картотекаға жазу арқылы жинақтау. Бұл – тілдік бірліктер мен оларға қатысты түрлі ақпараттарды жинақтаудың классикалық тәсілі болып есептеліп, қазақ тіл білімінде кеңінен қолданылып келді және қазір де қолданылуда. Ал, компьютерлік машина тіліне жазу арқылы ақпараттарды жинақтау, оның қолданысын әр түрлі бағдарламалар арқылы түрлендіру – техника тілінің дамуымен байланысты пайда болған бұл бағыттағы жаңа тәсіл. Оның нәтижесі – терминдердің жиынтық мәліметі болып табылады.

Терминдердің жиынтық мәліметі ұғымына кеңірек, дәлірек тоқталсақ, бұл – терминдер сөздігінің электрондық нұсқасы немесе электрондық нұсқасы бар, тілдегі термин атаулының сұрыпталып, бекітіліп, сүзгіден өткен толық жиынтығы деп те түсіндіруге болады. Ол алдымен компьютерде теріліп, электрондық нұсқада жасалып машина тілінде сақталады. Қазіргі заманғы баспа ісінің де электронды машиналармен тығыз байланысты жүзеге асырылатынын, нақтырақ айтқанда, теріліп, басылып, сол арқылы баспаға дайындалып, содан кейін ғана баспадан жарыққа шығатынын ескерсек, мұндай электронды нұсқадағы мәліметтердің негізінде дайын сөздік шығару да жеңілге соғады. Бұл терминдердің жиынтық мәліметін жасаудағы мақсаттардың қазіргі заман талабымен үндесіп жатқандығын да көрсетеді. Тіпті, жиынтық мәліметтерді сол күйінде, дайын қалпында ала салудың біржақты, түбегейлі дұрыс бола қоймайтындығын, ондай сөздік шығарудың орынсыз екендігін ескерсек, еш болмаса сол дайын мәліметтерді сапаландыра отырып, өзгертіп, түзетіп, реттей отырып, сөздік шығаруға дайындау арқылы сөздікті баспадан шығару анағұрлым істі жеңілдететіндігі сөзсіз. Сөздік шығарушылар өз терминдерін, мәліметтерін сөздік жасау барысында әр жолы қайта-қайта басынан бастап аяғына дейін компьютерде теріп, түзетіп, тексеріп әуре болмайды деген сөз. Оның орнына кететін уақыт пен күш-қуат сол ТЖМ-дағы дайын тұрған терминдерді толықтыруға, сөздік құрылымы мен сапасын жақсартуға жұмсалады. Бұл біріншіден, сөздік жасау ісіне кететін уақыт пен интеллектуалды күш-қуатты үнемдейді деген сөз, екіншіден, сөздік сапасының жақсара түсуіне, сапасының жоғарылауына ықпал етеді деген сөз. Демек, терминдердің жиынтық мәліметі кез-келген уақытта, қажеттілікке орай сөздік түзуге дайын тұрған, қай кезде де түзетуге, толықтыруға, құрылымын өзгертуге, әр түрлі мақсаттағы қолданылған терминдердің қолданысын реттеп, бақылап отыруда негізгі тірек етіп пайдаланатын, терминдердің машина тіліне салынған толық жиынтығы.

Дайын болған терминдердің жиынтық мәліметінің өз қызметін дұрыс атқаруы оның мамандардың қарауынан, сүзгісінен өткен, қолданысқа енгізіп, сұрыптап барып арнайы мемлекеттік, республикалық деңгейдегі ұйымдардың бекітуімен мойындалған, көпшілік қолдаған эталондық еңбек болып дайындалуына байланысты. ТЖМ-ның өзінің негізгі қызметі де терминдерді үйлестіру, реттеу ісінде эталондық тірек қызметін атқаруға ұмтылуында. Сондықтан қазақ терминографиясында ТЖМ жасауды қолға алған жағдайда оны ұйымдастыру мәселелері мен оған іріктеп алынатын терминдер ретіне, оларды ТЖМ-да берудің құрылымына баса мән берілуі және сапалы болуы үшін ұзақ мерзімде дайындалғаны қажет.

Сондай-ақ ТЖМ барлық сала бойынша бірден жасала салатын немесе соңғы шыққан 31 томдық терминологиялық сөздіктер сериясы сияқты науқанды түрде түзіле салатын еңбек болмауы тиісті. ТЖМ-ды жасаудың да әлемдік тәжірибеде қалыптасқан сағылары бар. Айталық, алдымен әр ғылым салалары терминдерінің жиынтық мәліметтері жеке-жеке жасалуы тиісті. Олардың біртұтас жиынтығы ғана жалпыұлттық терминдер жиынтығын құрайды.

Бұл арада «ТЖМ-ның баспа бетінен шығарылып тұратын сөздіктерден айырмашылығы неде?» – деген орынды сұрақ туындайды. Бұл тұрғыда, ТЖМ да белгілі бір уақыт айналымында шығарылып отыратын сөздіктер сияқты өзгертіліп отыратындығын жоққа шығаруға болмайды. Дегенмен, жоғарыда да ТЖМ-ның бірқатар тиімді жақтары талданып көрсетілді. Бірақ ТЖМ-ның тиімді жақтары айтылғандармен шектелмейді. ТЖМ-ды жалпы сөздіктен ажырататын белгілері де осы тиімді жақтарымен байланысты.

Солардың бастысы – олардың маңына тіліне бағдарламалауға икемділігі. Бағдарлама арқылы ТЖМ-ның әр түрлі нұсқаларын да жасауға болады. Айталық, терминнің басқа терминдермен байланысы туралы ақпарат беретін бөлім арқылы ізденіс жасалып отырған терминнің жүйе ішіндегі басқа терминдермен қатынасы анықталып, өзге де терминдер туралы ақпарат ала отырып, сала ішіндегі терминнің орнын анығырақ айқындай, түсіне түсуге болады. Немесе бағдарлама тілінде терминнің бір ғана тілдегі аудармасын емес, бірнеше тілдегі аудармасын да көрсетіп беруге мүмкіндік мол. Мұндай тәжірибені көршілес орыс терминографиясында жасап үлгергендігіне Жалпыресейлік ғылыми-зерттеу институтының ақпараттандыру комитетіндегі (ВНИИКИ) терминология бөлімі ұйымдастырған конференцияда баяндалды (2004 жылғы 28 мамыр). Оған қоса, айтып өткендей, ізденіс жасау арқылы термин туралы ақпарат алу ТЖМ-ның сөздіктерге қарағанда қолданыста анағұрлым ыңғайлы, қолайлы болатындығын көрсетеді. Ал аталып өткен жан-жақты қызметтерді баспа жүзіндегі сөздіктерде қамтып беру мүмкін бола бермейтін жағдай. Екінші жағынан сөздік арқылы мұндай ақпараттарды оқып білу, түсіну де қолайлы бола қоймайды. Дегенмен, мұндай қызметтердің жүзеге асуы тек тілшілердің, сала мамандарының ғана емес, негізінен бағдарлама жасаушы информатика мамандарына байланысты екендігін де мойындауға тиістіміз.

Ғалым Ю.Н. Марчук соңғы шыққан еңбектерінің бірінде арнайы сөздер сөздігіне мынандай талаптар қойылуы тиісті деп көрсетеді. Олар:

– «ғылым мен сал ұғымдарына қатысты барлық сөздер мен терминдердің толығырақ қамтылуы;

– Қажет емес ақпараттардың қамтылмай, тасылып кетуі;

– Сөздік құрылымдарының әмбебаптығы, бірнеше сөздік қызметін бір ғана еңбектің атқарып, олардың бір түрінен екінші түріне пайдалану барысында ауысып қолданудың жеңіл болуы» [1, 194 б.].

Ғалымның көрсетіп отырған соңғы талабы – тиімді, оңтайлы, пайдалы, сөздік-еңбек, сөздік-құрал дайындауды меңзейді. Оны ғалымдар бірде оқулық сөздік, бірде тақырыптық сөздік, тақырыптық-оқулық сөздік деп әр түрлі жобада ұсынып жүр.

Бұл талаптардың тек терминологиялық сөздіктерге ғана емес, қазіргі қоғам қолданысында маңызды болып саналатын ТЖМ сынды орталықтандырылған жиынтық жүйеге де қатысы бары және бұл талаптар оларды сапаландырудағы негіз екендігі сөзсіз.

Демек, ТЖМ баспадан шығатын сөздіктерге эталон болатын, олардың жарыққа шығуын жеңілдететін, әрі электронды түрде қолданылып, сақталатын көлемді еңбек түрі. Осы тұста, бағдарламаға байланысты ТЖМ-ның тағы бір ерекшелігі – оның әр түрлі бағдарлама түрінде жасала алатындығында. Бұл сапалы бағдарламаны сұрыптап алуға тағы мүмкіндік береді деген сөз. Бірақ эталон еңбек болғандықтан, бір ғана нұсқасының бекітіліп қолданылғаны, мемлекеттік деңгейдегі ТЖМ ретінде қарастырылғаны орынды.

Сонымен бірге, терминографиялық тұрғыдан, терминдерді жүйелеу тұрғысынан мән беруге тиісті міндеттердің қатарына мыналарды атап көрсеткен орынды:

– сөздік шығару орталықтары мен баспаларын бекіту, оларға арнайы лицензия беру арқылы, шығарылған сөздіктердің сапасын қадағалауды, бақылауды, олардың алдағы уақыттағы сапасына жауапты болуға шақыру;

– осындай орталықтар мен сөздік шығарушы баспаларды мемлекеттік бақылауда ұстау және онда жұмыс істеуге білікті мамандарды тарту, т.б.

ТЖМ қалыптастыру қазіргі іргелі-ғылыми зерттеулерді жүзеге асырудағы ұлттық терминқор қалыптастыру, үйлестіру мәселесімен сәйкес келеді. Сөздіктердің электрондық базасын жасау, ақпараттық-ізденіс құралына айналдыру, электрондық құралдармен жұмыс істеуге бейімделген мамандар мен көпшілікке қолжетімділігін қамтамасыз ету – терминдердің практикалылығын қамтамасыз ететін қолданбалы тиімді тәсіл.

Ал ТЖМ-ның ең басты қажеттілігі мен маңызы терминологиялық сөздіктердің шығарылуын, сапалық жағынан жақсаруын бірізге түсіруге түрткі болатын тетік бола алуында.

Әдебиеттер:

1. *Марчук Ю.Н.* Компьютерная лингвистика: учебное пособие. – М.: Восток-Запад, 2007. – 317 с.
2. *Богачева Д.П.* Проблемы лексикографического описания научной терминологии: дис. канд. филол. наук. – М., 1999. – 213 с.
3. *Никитина С.Е.* Тезаурус по теоретической и прикладной лингвистике. – М.: Наука, 1978. – 375 с.
4. *Никитина С.Е.* Семантический анализ языка науки. – М.: Наука, 1987. – 141 с.
5. *Гринев С.В.* Вопросы разработки отраслевого терминологического банка данных // Научно-техническая терминология. – 1985. – № 11. – С. 45-49.
6. *Скороходько Э.Ф., Стогний А.А.* Некоторые вопросы создания банка терминов: Лингвистический аспект // Научно-техническая информация. – 1986. – № 8. – С. 67-70.

С.Р. Нарматов,

М.Х. Дулати атындағы ТарМУ

**Экономикалық пәндер бойынша жоғарғы оқу орындарында
оқу сабақтарын қазақ тілінде жүргізу барысында
кездесетін терминологиялық қиыншылықтар**

Қазіргі таңда тәуелсіз Қазақстан Республикасында қоғамның әлеуметтік-экономикалық дамуының айрықша белгісінің бірі қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретінде мәртебе алып, оның еркін және ғылыми негізде кешенді дамытылуы. Қазақ тілін дамытуға барлық ғылымдар жүйесі түгелдей ортақ ат салысып жатыр деп айтуға болады. Жекеленген ғылымдардың өкілдері қысқа мерзім аралығында, яғни тәуелсіздік жарияланған кезеңнен бері қазақ тілін дамытуға айтарлықтай үлес қосып, өздерінің ғылыми салалары бойынша кем дегенде бір-бірден орысша-қазақша, ағылшынша-қазақша және тағы басқа аударма сөздіктер немесе қазақ тілінде энциклопедиялар жазып, баспадан шығарды. Солардың ішінде экономикалық ғылымдардың өкілдері оншақты әртүрлі энциклопедиялар, аударма сөздіктер мен түсініктеме сөздіктерді баспадан шығарды. Сонымен қатар әрбір экономикалық ғылыми пән бойынша қазіргі экономиканың негізгі сипаттарын, даму заңдылықтары мен үрдістерін, зерттеу әдістерін түсіндіретін тиеселі оқулықтар мен оқу құралдары жеделдетіп баспадан шығарылып, жоғарғы оқу орындарында оқу сабақтарын мемлекеттік тілде жүргізуге, білімгерлердің қазақ тілінде білім алуларына барлық қолайлы жағдайлар жасалды. Мысалы, 90-шы жылдардың басында «Экономикалық теория» пәнінен бірде-бір оқулық болмаған еді, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғалымдары жазған бір ғана оқу құралы болды [1]. 2000 жылдан бастап қазақ тілінде дайындалған оқу құралдары баспадан белсенді шығарыла бастады, солардың ішінде автордың да 32 таспа беттік «Экономикалық теория» атты оқу құралы 2009 жылы Алматы қаласындағы «Эверо» баспасынан шығарылды [2].

Жоғарыда аталған жетістіктерге карамастан, экономикалық пәндер бойынша жоғарғы оқу орындарында қазақ тілінде оқу сабақтарын жүргізуде біршама қиыншылықтар жиі кездесіп отырады. Ол қиыншылықтарды төмендегідей топтастыруға болады:

- терминологиялық шатастырушылықтар мен мағынасы көпшілікке түсініксіз жаңа ұғымдардың жиі кездесуі;
- ономастикалық комиссия мүшелерінің өздеріне тән аймақтық диалектіне байланысты ұғымдардың ғылыми айналысқа өтуімен байланысты;
- қазақ тілін «дамыту» ұраны аясында кейбір интернационалды терминдерді жасанды ұғымдар арқылы қазақ тіліне орынсыз аудару, соған байланысты түсініксіздіктер мен қайшылықтардың пайда болуы;

– қазақ тілінде жазылған оқулықтардың, оқу құралдарының және басқа әдебиеттердің әлі де болса тапшылығы. Жоғарғы оқу орындарының кітапханалары баспадан шыққан әдебиеттерді көп мөлшерде сатып алуға мұршасыз, сондықтан әрі кетсе 30-50 данасына ғана сұраныс жасап отырады. Ондай саны, мысалы, «Экономикалық теория» және «Экономикалық теория негіздері» пәндері бойынша жеткіліксіз, себебі еліміздің жоғарғы оқу орындарында бұл пәндерді барлық мамандықтардың білімгерлері оқиды.

Экономикалық пәндерден қазақ сабақ тілінде сабақ барысында бірден көзге түсетін қайшылық қазіргі экономикалық жүйе үлгісіне атау беріп, оны сипаттаудан басталады. Көпшілік қазіргі экономикалық жүйені «нарықтық экономика» деп атап жүр. Бұл ұғым ғылыми айналыста да, бұқара халықтың да, саясаткерлердің лексиконында да өзінің тұрақты орнын тапты. Негізінен алғанда қазіргі экономикалық жүйені олай деп атаған қателік, тіпті сауатсыз деп бағалауға болады. Себебі «нарық» деген ұғым тауар сатушы мен сатып алушы арасында, белгілі бір мәмлеге келіп, өзара келіскен бағаның деңгейін білдіреді. Демек, «нарық» ұғымы сұраным мен ұсынымның өзара қатынасын, рыноктық тепе-теңдік бағасының белгілі бір деңгейін білдіреді. Әдетте қарапайым ой деңгейінде әңгімелескенде «базар нарқы қалай екен?» деп сұрайды емес пе? Сонда нені сұрап отырғаны түсінікті емес пе – бағаны. Осы айтылғандарға байланысты қазіргі экономиканы «нарықтық экономика» деп атаған қисынсыз, сондықтан оны «рыноктық экономика» деп атаған дұрыс деген пікірді ұстанамыз.

Экономикалық әдебиеттерде рыноктық экономиканың шаруашылық тұтқаларының ішінде сұраным және ұсыным тұтқаларын әртүрлі атау. Оңтүстік аймақ өкілдері өздерінің еңбектерінде осы ұғымдарды «сұраным», «ұсыным» деп атаса, солтүстік және батыс аймақтардан шыққан авторлар – «сұраныс», «ұсыныс» деп атайды [3]. Тіл мамандарына осы екі ұғым төңірегінде нақты бір шешімге келу қажеттілігі бар, себебі бір әріптің орнының ауысуы олардың теориялық мәнін өзгертіп жібереді де, экономикалық құбылыстың мәнін дәл ашу мүмкін болмай қалады. Мысалы, әдетте қарапайым ой дегейінде «сұраным» өтініш деп түсінілсе, «сұраныс» тапсырыс (заказ) түрінде түсініледі. Ал методологиялық тұрғыдан алғанда «сұраным» ұғымы тұтынушылардың ақшамен қамтамасыз етілген тауар сатып алу қабілетін, ниетін білдіреді.

Экономикалық ғылыми айналыста жиі қолданылатын ұғымдардың бірі – «қарыз» және «несие» ұғымдары. Осы екі ұғым төңірегінде ғылыми өткір пікірталастық пен шатастырушылық бар. Көпшілік экономисттер осы екі ұғымды шатастырады. Себебі еліміздегі авторлардың басым бөлігі Ресей экономикалық әдебиеттерін белсенді қолданады және сол авторлардың ғылыми бағыттарын ұстанады. Ал Ресейлік авторлар «ссуда» мен «кредит» ұғымдарын бір-бірінен ажыратпайды. Сондықтан біздің кейбір авторлар да «ссудный капитал» деген ұғымды «қарыз капиталы» немесе «несие капита-

лы» деп тікелей аударып, шатастырушылықтарға орын беріп отыр. Ал Шығыс, әсіресе арап мемлекеттерінде екі ұғымның мәні екі бөлек түсіндіріледі, себебі экономикалық шаруашылық жүйесінде қарыз капиталы пайызбен байланыстырылады, ал несие пайызсыз қарыз берумен байланыстырылады. Сондықтан профессор О.Ж. Әлиев пен Ғ. Мүсіров дұрыс тұжырымдап отыр: «несие кредит емес, пайыз процент емес» деп.

Халықаралық тіл айналысындағы кейбір терминологиялық ұғымдарды қазақша ұғымдармен алмастыру да үлкен ыңғайсыздықтар мен түсінбеушіліктерді туындатып отыр. Мысалы, еліміздің әлеуметтік-экономикалық дамуын сипаттайтын Қазақстан Республикасының Статистика агенттігінің жинақтарында көптеген экономикалық көрсеткіштер қазақшаға аударылған, солардың ішінде «кірез жүйесі» (канализационная система), «сауда үстемесі» (торговая наценка) сияқты біраз ұғымдарды зерттеуші-экономисттер біржақты түсіне бермейді. «Надбавка к ценам» деген ұғымды зерттеушілер «бағаға үстеме» немесе «баға қосымшасы» деп әртүрлі аударып жүр. «Супермаркет» деген ұғымның тіпті аудармасы да жоқ. «Диверсификация производства», «умная экономика» сияқты біраз ұғымдар «өндірісті әртүрлендіру», «ақылды экономика» деп тікелей аударылып жүр.

Жоғарыда айтылғандарға байланысты, біз тіл мамандарын дайындау барысында экономикалық бағыттағы мамандар, яғни терең экономикалық білімі бар мамандарды дайындау қолға алынса деген ұсыныс жасаймыз. Себебі тіл маманының кез келгені экономикалық құбылыстар мен процестердің мәнін дәл шағылыстыратын ұғымдарды тауып бере алмайды, ол үшін терең экономикалық білім қажет. Филологиялық ғылым саласында арнайы мамандандырылған экономикалық филология бағытын қалыптастыру қажеттілігі айқын болып отыр.

Әдебиеттер:

1. Экономикалық теория (Ред. колл.: Я. Әубәкіров, М. Байжұмасев, Ф. Жақыпова, К. Табеев). – Алматы. 1998 ж.
2. С.Р. Нарматов, А.С. Нарматова. Экономикалық теория. Лекциялар курсы. – Алматы, «Эверо». 2009 ж.
3. Қараңыз: Экономикалық теория (С. Мәуленова, С. Бимолдаев, Е. Құдайбергенов). – Алматы-Ақтөбе, 2002 ж. Алматы-Ақтөбе, 2002 ж., Әлімбаев С., Баймұхамбетова А.С., Жанайдаров У.А. Экономикалық теория. – Астана, 2002 ж., М.Б. Бисенғазиев, А.Ш. Хамитов. Кәсіпкерлік негіздері. – Орал. 2001 ж.

ҰСЫНЫСТАР

Бұл айдармен ҚР Бәсекелестікті қорғау агенттігі салалық терминологиялық жұмыс тобының, ҚР Қаржы министрлігі жанындағы салалық терминологиялық комиссиясының ұсыныстары, ҚР Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі ұсынған орысша-қазақша салалық терминдер, ҚР Ұлттық Банкінің күнделікті жұмыста қолданатын сөздер мен сөз тіркестері, «Қазтелерадио» АҚ мемлекеттік тіл бөлімі әзірлеген сөздігі және өткен санда жарияланған SAP AG компаниясының экономика және қаржы саласы бойынша ұсынған терминдер топтамасының жалғасы мамандар талқысына ұсынылып отыр.

**ҚР Бәсекелестікті қорғау агенттігі салалық
терминологиялық жұмыс тобының ұсынысы**

Р/с №	Терминнің орыс тіліндегі атауы	Терминнің ұсынылып отырған атауы
1	антиконкурентные согласованные действия	бәсекелестікке қарсы келісілген іс-әрекеттер
2	восстановление первоначального положения	бастапқы жағдайды қалпына келтіру
3	высококонцентрированный рынок	жоғары шоғырландырылған нарық
4	государственная помощь	мемлекеттік көмек
5	государственный реестр субъектов рынка	нарық субъектілерінің мемлекеттік тізілімі
6	границы товарного рынка	тауар нарықтарының шекаралары
7	группа лиц	тұлғалар тобы
8	группа товаров	тауарлар тобы
9	действенные меры	пәрменді шаралар
10	демонополизация	монополиясыздандыру
11	достоверный документ	дәйекті құжат
12	зона свободной торговли	еркін сауда аймағы
13	исследование товарных рынков	тауар нарықтарын зерттеу
14	калькуляция себестоимости	өзіндік құн калькуляциясы
15	конкурентная среда	бәсекелес орта
16	косвенная принадлежность	жанама тиесілілік
17	круг субъектов рынка	нарық субъектілерінің тобы
18	меры антимонопольного реагирования	монополияға қарсы ден қою шаралары
19	мониторинг ценообразования	баға белгілеу мониторингі
20	монопольное положение	монополиялық жағдай

21	монопольный вид продукции	өнімнің монополиялық түрлері
22	монопсонически низкая цена	монопсониялық төмен баға
23	монопсоническое положение	монопсониялық жағдай
24	нарушение антимонопольного законодательства	монополияға қарсы заңнаманы бұзу
25	нематериальные активы	материалдық емес активтер
26	низкоконцентрированный рынок	төмен шоғырландырылған нарық
27	оптовая реализация товара	тауарды көтерме саудада өткізу
28	порядок рассмотрения ходатайств	өтінішхаттарды қарау тәртібі
29	потребительские свойства	тұтынушылық қасиеттері
30	правоотношения	құқық қатынастары
31	предварительное согласие	алдын ала келісім
32	предельный уровень	шекті деңгей
33	предоставление согласия на экономическую концентрацию	экономикалық шоғырлануға келісім беру
34	предстоящее повышение цен	алдағы уақытта бағаның өсуі
35	приобретение акций	акцияларды сатып алу
36	промышленный комплекс	өнеркәсіп кешені
37	потребительские свойства	тұтынушылық қасиеттер
38	прямое принуждение	тікелей мәжбүрлеу
39	реализация товара	тауарды өткізу
40	ресурсосберегающие технологии	ресурс үнемдеуші технологиялар
41	рыночные отношения	нарықтық қатынастар
42	совокупная доля	жиынтық үлесі
43	сопоставимый товарный рынок	салыстырмалы тауар нарығы
44	соответствующий товарный рынок	тиісті тауар нарығы
45	степень доминантности рынка	нарық үстемдігінің дәрежесі
46	торговая надбавка	сауда үстемесі

47	умеренно концентрированный рынок	орташа шоғырландырылған нарық
48	упорядочение	тәртіпке келтіру
49	ценовое регулирование	бағалық реттеу
50	экономическое регулирование	экономикалық реттеу

**Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі жанындағы
салалық терминологиялық комиссиясының
заң шығармашылығында жиі қолданылатын,
сондай-ақ қолдану кезінде жиі келіспеушіліктер
тудыратын терминдер туралы ұсыныстары**

№	Орыс тілінде	Қазақ тілінде
1	Представление	Ұсыныс, нұсқаулық, нұсқама, ұсыным
2	Реконструкция	Рек., қайта құру, жаңғырту, жаңарту, қалпына келтіру
3	Потенциальный поставщик	Ықтимал өнім беруші , ықтимал қамтамасыз етуші, ықтимал жеткізуші т.с.с.
4	Должностное лицо	Лауазымды адам, лауазымды тұлға
5	Реагировать	Ден қою , көңіл аудару
6	Скрепление печатью	Мөрмен нықтау, бекіту т.с.с.
7	Предмет закупок	Сатып алудың заты, мәні , нысаны, нысанасы?
8	Специализированный	Мамандандырылған , арнайыландырылған?
9	Специальный	Арнайы , арнаулы
10	Недобросовестный	Теріс пиғылды, адал емес, дәйексіз
11	В доход	Пайдасына, кірісіне, табысына
12	В установленном порядке	Белгіленген тәртіпте , тәртіппен?
13	Заявка на участие	Қатысу өтінімі, қатысуға өтінім, қатысуға арналған өтінім
14	Не подлежит	Болмайды, жатпайды, тиіс емес
15	Шаг аукциона	Аукцион арасы, аралығы, қадамы, адымы

16	Обеспечение (особые затруднения при информационном использовании данного термина «программн. обесп»)	Қамтамасыз ету, қамсыздама, қамтамасыздығы, қамтым т.с.
17	Социальное обеспечение	Әлеуметтік қамсыздандыру
18	Интеграционный	Интеграциялық, біріктіру
19	Арест имущества	Мүлікті қамаққа алу, мүлікке тыйым салу, мүлікті тұтқындау
20	Домашний арест	Үйқамақ, үй тұтқыны?

**Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар
министрлігі ұсынған орысша-қазақша салалық терминдер**

Орыс тілінде	Қазақ тілінде
индустрия, инновация саласы бойынша	
1. Адаптированное внедрение	бейімдік енгізу
2. Адекватный контроль	барабар бақылау
3. Аналог	ұқсас, аналог
4. Аналогичный период	ұқсас кезең
5. Балансировать интересы	мүдделерді теңдестіру
6. Волатильность	тұрақсыздық
7. Генерирующий	өндіруші
8. Глобальный	жаһандық
9. Динамика	серпіліс
10. Индустриально-инновационное развитие	индустриялық-инновациялық даму
12. Инвестиционная привлекательность энергоэффективности	энергиялық тиімділіктің инвестициялық тартымдылығы
13. Инновационная инфраструктура	инновациялық инфрақұрылым
14. Казахстанское содержание карты индустриализации Казахстана	қазақстандық қамту Қазақстанды индустрияландыру картасы
15. Ключевые составляющие	негізгі құрауыштар
комбинированный	аралас
контекст, в контексте	тұрғысында, түп мәтінде
16. Креативный	өршіл
17. Лоббирование	мүдделік қолдау
18. Научоемкость	ғылымды қажетсінетін
19. Новизна	жаңашылдық

20. Общая тенденция	жалпы үрдіс
21. Переокупающий темп	жедел қарқын
22. Отрасль (сфера)	сала (ая)
23. Подотрасли	кіші сала
24. Привлечение инвестиций	инвестициялар тарту
25. Привлечение инвесторов	инвесторларды тарту
26. Приоритетная задача	басым міндет
27. Прорывной проект	серпінді жоба
28. Прорывные технологии	серпінді технологиялар
29. Региональные технопарки	өңірлік технопарктер
30. Системообразующие предприятия	жүйе құраушы кәсіпорындар
31. Сконцентрировать усилия	күш-жігерін шоғырландыру
32. Специальные экономические зоны	арнайы экономикалық аймақтар
33. Индустриальные зоны	индустриялық аймақтар
34. Содержание	қамту
35. Стабильный	орнықты, тұрақты
36. Унификация	біріздендіру
37. Фокусирование	бағытталған
38. Форсированный	үдемелі
39. Целенаправленная работа	мақсатты жұмыс
40. Целевые трансферты	нысаналы трансферттер
41. Экономические реалии	экономикалық болмыстар
42. Экспортноориентированные	экспортқа бағдарланған

Өнеркәсіп саласы бойынша

43. Валовая добавленная стоимость	жалпы қосымша құн
44. Высокая добавленная стоимость	қосылған құны жоғары
45. Высокоуглеродистый феррохром	жоғары көміртекті феррохром

46. Градообразующий гранулированный чугун	қала құраушы түйіршіктелген шойын
47. Горнодобывающая промышленность	тау-кен өндіру өнеркәсібі
48. Деревообрабатывающая промышленность	ағаш өңдеу өнеркәсібі
49. Дооснащение	толық, жете жарақтандыру
50. Древесина	сүрек
51. Изделие	бұйым
52. Индекс физического объема	нақты көлем индексі
53. Листовое стекло	табақ шыны
54. Мелкосортный прокатный стан	ұсақ сұрыпты илемді орнақ
55. Натяжитель	кергіш
56. Неисчерпаемые ресурсы	сарқылмас ресурстар
57. Нечистоты канализации	кәріздердің іркінділері
58. Потенциал отрасли	сала әлеуеті
59. Прут	шыбық
60. Спад производства	өндірістің артта қалуы
61. Стружка	кебек
62. Текстильная промышленность	тоқыма өнеркәсібі
63. Шипы колес	дөңгелектердің бұртабаны
64. Физический объем	нақты көлемі

Энергетика саласы бойынша

65. Ветроэнергетика	жел энергетикасы
66. Возобновляемые источники энергии	жаңартылатын энергия көздері
67. Высокая энергоёмкость	жоғары энергиялық сыйымдылық
68. Генерирующие оборудования	жинақтаушы жабдық
69. Генерирующие мощности	генерациялық қуаттар

70. Герметичность	нығыздық
71. Доразведка	жете барлау
72. Добыча	өндіру
73. Маневренная мощность	айналма қуаты
74. Отвал	үйінді
75. Отвод	илек
76. Переобработка	қайта өңдеу
77. Разрыв мощности	қуаттардың ара жігі
78. Расхождение	айырмашылық
79. Реагирование	ден қою
80. Солнечная энергетика	күн энергетикасы
81. Тревожная группа	дабыл тобы
82. Уязвимость	осалдылық
83. Разделительный трансформатор	ажыратқыш трансформатор
84. Часовой	күзетші
85. Электропотребление	электр тұтыну
86. Электроэнергия	электр энергиясы

Атом саласы бойынша

87. Абсолютная погрешность измерения	шексіз өлшеу қателігі
88. Аномалия	ауытқулық
89. Визуальный контроль	көзбен шолып бақылау
90. Выборка	сұрыптау
91. Высокообогащенный уран	жоғары байытылған уран
92. Обедненный уран	жұтандатылған уран
93. Захоронение отходов	қалдықтарды көму
94. Зона	аймақ
95. Ключевая точка измерения	өлшеудің маңызды нүктесі

96. Критическая сборка	қатерлі жинау
97. Облученный ядерный материал	сәуленген ядролық материал
98. Погрешность	қателік
99. Предел	шек
100. Проба	сынама
101. Селективность	бір бағытқа шоғырлану
102. Горно-металлургический комплекс	тау-кен-металлургиялық кешен

Геология саласы бойынша

103. Геологосъемка	геологиялық түсіру
104. Георазведка	геологиялық барлау
105. Добыча	өндіру
106. Доизучение площадей	алаңдарды жете зерттеу
107. Рациональное использование недр	жер қойнауын тиімді пайдалану
108. Недра	жер қойнауы
109. Недропользование	жер қойнауын пайдалану
110. Недропользователи	жер қойнауын пайдаланушылар
111. Сейсморазведочные работы	сейсмикалық барлау жұмыстары
112. Геологическое доизучение	геологиялық жете зерттеу
113. Геологоразведочные работы	геологиялық барлау жұмыстары

Техникалық реттеу және метрология саласы бойынша

114. Аффилированный	аффилирленген, үлестес, тазартылған
115. Калибровочные лаборатории	калибрлеу зертханалары
116. Метрологическая аттестация	метрологиялық аттестаттау
117. Поверочные лаборатории	салыстырып, тексеру зертханалары

118. Подтверждение соответствия	сәйкестікті растау
119. Испытательные лаборатории	сынақ зертханалары

Фармацевтика саласы

120. Медицинское назначение	медициналық мақсат
121. Медикаменты	медикаменттер
122. Отечественные лекарственные средства	отандық дәрілік құралдар
123. Фармацевтическая промышленность	фармацевтикалық өнеркәсіп

Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметкерлері күнделікті жұмыста қолданатын сөздер мен сөз тіркестері

1. авалирование – авальдау, кепілдендіру
2. аванс – аванс
3. актив – актив
4. аккредитация – аккредиттеу
5. аккредитив – аккредитив
6. акцент – акцент
7. акцептированный вексель – акцептелген вексель
8. акцептованное поручение – акцептелген тапсырма
9. акцессионный договор – акцессиялық шарт
10. акционер – акционер
11. акционерный банк – акционерлік банк
12. акция – акция
13. баланс – баланс
14. баланс оборотных средств – айналым қаражатының (құралдарының) балансы
15. безакцептный платеж – акцептсіз төлем
16. безакцизный товар – акцизсіз тауар
17. безоборотный вексель – айналымсыз вексель
18. безоборотный индоссаммент – айналымсыз индоссаммент
19. взнос – жарна
20. внеоборотный актив – айналымнан тыс актив
21. выписка – үзінді-көшірме
22. выписка из реестра держателей акций – акция ұстаушылар тізілімінен үзінді
23. выпуск акции – акцияны шығару, акция шығарылымы
24. денежная масса – ақша массасы
25. денежная масса в обращении – айналыстағы ақша массасы
26. денежное обращение – ақша айналысы
27. денежный агрегат – ақша агрегаты
28. держатель акции – акцияны ұстаушы
29. дефект – ақау
30. дефектные банкноты – ақаулы банкноттар
31. деньги – ақша
32. дисконт – дисконт
33. дисконт по акции – акция бойынша дисконт
34. дивиденд на акцию – акцияға дивиденд

35. доходность – кірістілік, табыстылық
36. доходность акции – акцияның кірістілігі, табыстылығы
37. дробление – бөлшектеу
38. дробление акций – акцияларды бөлшектеу
39. задолженность – берешек
40. избыток – артылып қалу, артық шығу, артылу
41. избыток денег в обращении – айналыстағы ақшаның артылуы
42. конвертация – айырбастау, конвертация
43. конвертируемая валюта – айырбасталатын валюта
44. конвертируемые ценные бумаги – айырбасталатын бағалы қағаздар
45. контрольный пакет акций – акциялардың бақылау пакеті
46. котировка – баға белгілеу
47. курс – бағам
48. курс акции – акция бағамы
49. надежность – сенімділік
50. надежность акций – акциялар сенімділігі
51. неконвертируемая валюта – айырбасталмайтын валюта
52. неоправданная задолженность – ақталмаған берешек
53. нехватка активов – активтердің жетіспеушілігі
54. обмен – айырбас, айырбастау
55. обменивать – айырбастау
56. обменный курс – айырбастау бағамы
57. оборачиваемость – айналымдылық
58. оборачиваемость оборотных средств – айналым қаражатының (құралдарының) айналымдылығы
59. оборот – айналым
60. оборотные средства – айналым қаражаты (құралдары)
61. оборотный актив – айналым активі
62. оборотный вексель – айналым векселі
63. оборотный капитал – айналым капиталы
64. обращение – айналыс
65. отзыв акции – акцияны қайтарып алу, кері қайтарып алу
66. отчуждение активов – активтерді иеліктен шығару
67. передоверие акций – акцияларды қайта сенімгерлікке беру
68. переоценка активов – активтерді қайта бағалау
69. переоценка стоимости активов – активтердің құнын қайта бағалау
70. перечисление, перевод денег – ақша аудару
71. платеж – төлем
72. платежный документ – төлем құжаты
73. поток – ағын
74. поток акций – акциялар ағыны

75. разница, различие – айырмашылық
76. регулирование оборотных средств – айналым қаражатын (құралдарын) реттеу
77. система автоматических котировок – автоматты түрде баға белгілеу жүйесі
78. способ обмена – айырбас тәсілі, айырбастау тәсілі
79. текущий счет – ағымдағы шот
80. явные издержки – айқын шығыстар

«Қазтелерадио» АҚ мемлекеттік тіл бөлімі әзірлеген сөздік**Алғы сөз**

2012 жылы 18 қаңтарда Мемлекет басшысы Нұрсұлтан Назарбаев «Телерадио хабарларын тарату туралы» Қазақстан Республикасының Заңына қол қойды. Ал шілде айында Индустриялық форум барысында «Қазақстанда ұлттық цифрлық телеарна жүйесін енгізу үдемелі индустриялық-инновациялық бағдарламаның басты бір пункті болатын. Яғни, осы арқылы елімізге жаңа техника мен технология келді деуге болады. Бұл сапаны жоғарылатады және енді бұдан былай Қазақстанның барлық аумағы ұлттық телеарна сигналдарын қабылдайтын болады. Бұл – біздің жаңа тарихымыздың аса маңызды оқиғасы», – деді Президент.

Қазіргі таңда осы саладағы жетістіктер негізінен орыс тілінде жарық көретіні баршаға мәлім. Тілдерді қолдану мен дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру аясында, мемлекеттік тілді кәсіби деңгейде меңгеру тіл үйренушілер үшін маңызды міндеттердің бірі болып табылады. Сондықтан, жұмыс сапасын арттыру үшін техникалық терминологияны білу маңызды.

Қоғамда мемлекеттік тілдің қолданыс аясын кеңейту, жұмыскерлерге әдістемелік көмек көрсету мақсатында Мемлекеттік тіл бөлімімен телерадио хабарларын тарату саласы бойынша 3 бөлімнен тұратын алғашқы орысша-қазақша «Терминологиялық сөздік» әзірленді. Аталған көмекші құрал «Қазтелерадио» АҚ іс қағаздарына мемлекеттік тілді енгізу жөніндегі комиссияның жұмыс тобымен қарастырылып, Қоғамда пайдалануға шешім қабылданды. Бүгінгі күні осы сөздікті Қоғамның Орталық аппараты мен 14 облыстық радио және телехабар тарату дирекциялары пайдалануда.

Ұсынылып отырған сөздікті дайындау үшін Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі Тіл комитетімен қарастырылған 5 сөздік пен 7 нормативтік құқықтық құжаттар пайдаланылды. Бұл сөздікте 1500-ден аса телерадио хабарларын тарату саласында жиі қолданылатын терминдер мен сөз тіркестері берілген. Жалпы алғанда телерадио хабарларын тарату саласы қамтылған. Бұған дейін осы сала бойынша бірде-бір орысша-қазақша терминологиялық сөздік жарық көрген жоқ.

Бірінші бөлім
Техникалық терминдер

А		
1.	абонентская приставка	абоненттік қосымша құрал
2.	абсолютный номер	абсолютті нөмір
3.	аварийно-восстановительные работы	апатты қалпына келтіру жұмыстары
4.	авария	апат
5.	автолампы	автошамдар
6.	автоматическое усиление	автоматты түрде күшейту
7.	автономная система	автономдық жүйе
8.	азимут максимального излучения	барынша сәулелену азимуты
9.	активная мощность	активті қуат
10.	алюминиевая антенна	қалайы антенна
11.	анализ эксплуатационной документации	пайдалану құжаттамаларын талдау
12.	анализатор	анализатор
13.	аналоговое эфирное радиовещание	аналогты эфирлік радиохабар тарату
14.	аналого-цифровой преобразователь	аналогты цифрлы түрлендіргіш
15.	антенна	антенна
16.	антенна офсетная	офсетті антенна
17.	антенна стальная	болат антенна
18.	антенно-мачтовый	антенналы-діңгекті
19.	антенно-фидерная система	антенна фидерлік жүйе
20.	антикоррозионное покрытие	тоттануға қарсы жабын
21.	аппаратно-студийный комплекс	аппараттық студиялық кешен

Б		
22.	база цифровых технологий	цифрлы технологиялар базасы
23.	бегущая волна	кума толқын
24.	безопасное электромагнитное излучение	қауіпсіз электр магниттік сәулелену
25.	безопасность	қауіпсіздік
26.	безопасность машин и оборудования	машиналар мен жабдықтардың қауіпсіздігі
27.	безопасные условия труда	еңбектің қауіпсіз жағдайлары
28.	блочность	топтасу
29.	боковые полосы	бүйірлі жолақ
В		
30.	ввод в эксплуатацию	пайдалануға енгізу
31.	веб-портал	веб-портал
32.	векторное управление	векторлы басқару
33.	вентилятор охлаждения	суыту желдеткіші
34.	вентиляция	желдету
35.	вертикальная кабельная система	тік кәбілді жүйе
36.	ветровая нагрузка	желдік жүктеме
37.	вещание	хабар тарату
38.	вещание в цифровом формате	цифрлы форматта хабар тарату
39.	вещатель – зритель	хабар таратушы – көрермен
40.	вещательные сети	хабар тарату желілері
41.	вибратор	дірілдеткіш
42.	видео по запросу	сұраным бойынша бейне
43.	видеомагнитофон	бейнемагнитофон
44.	видеотерминал	бейнетерминал
45.	визуализация	көзбен шолу
46.	влияние телевидения и радио	телевидение және радио ықпалы

47.	возбудитель	коздырғыш
48.	возможности телевидения	телевидение мүмкіндіктері
49.	возможность трансляции	трансляциялау мүмкіндігі
50.	волновод	толқын арнасы
51.	волновое сопротивление	толқынды кедергі
52.	воспроизведение изображения	бейнені қалпына келтіру
53.	вредные (особо вредные) условия труда	зиянды (аса зиянды) еңбек жағдайы
54.	вредный производственный фактор	қауіпті өндірістік фактор
55.	врезка	ойым
56.	врезка рекламы	жарнама ойымы
57.	втулка	тығын
58.	высокочастотная электроника	жоғары жиіліктегі электроника
59.	высокочастотный	жоғары жиілікті
60.	высокочастотный фильтр	жоғары жиіліктегі сүзгі
61.	высота мачты	дiңгектің биіктігі
62.	выходной импеданс	шығу импедансы
Г		
63.	генератор сигналов	сигналдар генераторы
64.	генераторы качающейся частоты	тербелмелі жиілік генераторлары
65.	географические координаты	географиялық координаттар
66.	гибридный кабель	гибридті кәбіл
67.	глобальный	жаһанды
68.	голосовые сети	дауыс желілері
69.	горизонтальный кабель	көлденең кәбіл
Д		
70.	двухволоконный кабель	екіталшықты кәбіл
71.	двухканальный сервер	екі арналы сервер

72.	девиация частоты	жиілік девиациясы
73.	действие шума	шуылдың әсері
74.	демодуляторы	демодуляторлар
75.	дескремблер	дескремблер
76.	деталь	бөлшек
77.	диагностика автоэлектрика	автоэлектриктің диагностикасы
78.	диапазон средних волн	орта толқынды диапазон
79.	диполь	диполь
80.	дистанционное управление	қашықтан басқару
81.	длина волны	толқынның ұзындығы
82.	доставка	жеткізу
Е		
83.	единая система	бірыңғай жүйе
84.	единица величины	шама бірлігі
85.	единство измерений	өлшем бірлігі
86.	единый поток	бірыңғай ағым
Ж		
87.	жесткий волновод	қатты толқын арнасы
88.	жесть	қаңылтыр
89.	жила	талшық
З		
90.	заземление	жерге қосу
91.	заземленная нейтраль	жерге қосылған бейтарап
92.	заземлитель	жерге қосқыш
93.	заземляющее устройство	жерге қосу құрылғысы
94.	заземляющий проводник	жерге қосу өткізгіші
95.	закуп из одного источника	бір көзден сатып алу
96.	зарядка	қуаттандыру
97.	защита	қорғау, қорғаныс

98.	защита в сетях	желілердегі қорғау
99.	защита информации	ақпараттарды қорғау
100.	защитное сооружение	қорғаныс ғимараты
101.	защитный интервал	қорғаныс аралығы
102.	заявитель	өтініш беруші
103.	звук	дыбыс
104.	звуковое сопровождение	дыбыстық сүйемелдеу
105.	земная станция	жер станциясы
106.	зона охвата	қамту аймағы
107.	зона покрытия	жабын аймағы
И		
108.	излучаемая мощность	сәулелендіру қуаты
109.	изменения телевизионного стандарта	телевизиялық стандарттың өзгеруі
110.	измененная окраска	өзгертілген өң
111.	измеритель	өлшеуіш
112.	износ	тозу
113.	изображение	бейне
114.	изображение рассыпается	бейне бөлініп тарайды
115.	изображение типа ступеньки	саты түріндегі бейне
116.	изолирующие клещи	оқшалауыш кемпірауыз
117.	изотропная мощность	изотропты қуат
118.	индивидуальный спутниковый прием	дара жерсеріктік қабылдау
119.	индикатор напряжения	кернеу индикаторы
120.	инженерное обеспечение	инженерлік қамтамасыз ету
121.	инсталляция	инсталляция
122.	интерактивное вещание	интерактивті хабар тарату
123.	информационно-коммуникационное пространство	ақпараттық-коммуникациялық кеңістік

124.	информационный канал	ақпараттық арна
125.	информация через интернет	интернет арқылы ақпарат
126.	инфраструктура	инфрақұрылым
127.	искажение	бұрмалану
128.	используемые фидеры	қолданылатын фидерлер
129.	испытание средств измерений	өлшем құралдарын сынау
130.	испытательная таблица	сынақ кестесі
К		
131.	кабель	кәбіл
132.	кабель коаксиальный	коаксиальді кәбіл
133.	кабельное вещание	кәбілді хабар тарату
134.	кабельное телевидение	кәбілді телевидение
135.	кабельные сети	кәбілдік желілер
136.	канал звука	дыбыстық арна
137.	квадратурная манипуляция	квадратурлық манипуляция
138.	кнопка	түймешек
139.	кодирование	кодтау
140.	колодки тормозные	тежегіш қалыптар
141.	комбинированное освещение	құрамдастырылған жарық түсіру
142.	кондиционер	салқындатқыш
143.	контур заземления	жерге қосу контуры
144.	координаты антенных опор	антенналы тіректердің координаттары
145.	короткое замыкание	қысқа тұйықталу
146.	коэффициент	коэффициент
147.	коэффициент потерь в фидере	фидердегі коэффициент шығыны
148.	крупнейший оператор эфирного вещания	эфирлі хабар таратудың ірі операторы

Л		
149.	линейные работы	желілік жұмыстар
150.	линейный тракт	желілік тракт
151.	линия связи	байланыс желісі
М		
152.	магистраль заземления (зануления)	жерге қосу магистралі (нөлдену)
153.	магнитная величина	магнитті көлем
154.	малошумящий усилитель	аз шуылды күшейткіш
155.	материально-техническое обеспечение	материалдық техникалық қамтамасыз ету
156.	матричный коммутатор	матрицалық коммутатор
157.	мачта	діңгек
158.	методика оцифровки (сжатия)	цифрлау (қысу) әдісі
159.	микровольт метры	микровольтті метрлер
160.	микропроцессор	микропроцессор
161.	многочастотная сеть	көпжиілікті желі
162.	мобильная радиосвязь	мобильді радиобайланыс
163.	мобильная связь	мобильді байланыс
164.	модуляция радиосигнала	радиосигналдың модуляциясы
165.	монтаж оборудования	жабдықты құрастыру
166.	монтажные работы	құрастыру жұмыстары
167.	мост сложения	қосу көпірі
168.	мультиплекс	мультиплекс
169.	мультиплексирование	мультиплекстеу
Н		
170.	наземная сеть	жер үсті желісі
171.	наземная станция	жердегі станция
172.	напряженность поля	өрістің кернеулігі

173.	научно-исследовательская работа	ғылыми-зерттеу жұмыстары
174.	национальное телерадиовещание	ұлттық телерадио хабарларын тарату
175.	неисправность	ақау, бұзылу
176.	нелинейный измеритель	желілі емес өлшеуіш
177.	непосредственное телевизионное вещание	тікелей телевизиялық хабар тарату
178.	низкочастотный	төменгі жиілікті
179.	низкочастотный спектр	төменгі жиіліктегі спектр
180.	низкочастотный фильтр	төменгі жиіліктегі сүзгі
181.	новые технологии	жаңа технологиялар
О		
182.	оборудование	жабдық
183.	оборудование цифрового ТВ	цифрлы ТВ-ның жабдығы
184.	обследование технического состояния	техникалық ахуалын тексеру
185.	оператор вещания	хабар таратудың операторы
186.	оптическая испытательная таблица	оптикалық сынақ кестесі
187.	оптический кабель	оптикалық кәбіл
188.	опытно-конструкторская работа	тәжірибелік-конструкторлық жұмыс
189.	ортогональное частотное мультиплексирование	ортогоналды жиіліктік мультиплекстеу
190.	ортогональный	ортогоналды
191.	освещение	жарықтандыру
192.	основные технологические решения	негізгі технологиялық шешімдер
193.	отечественное вещание	отандық хабар тарату
194.	отказ	бас тарту
195.	отраженная волна	шағылысқан толқын

196.	отрасль телевизионной техники	телевизиялық техника саласы
197.	оформление санитарных паспортов	санитарлық төлқұжаттарды ресімдеу
198.	охват	қамту
199.	охваченный приемом	қабылдаумен қамтылған
II		
200.	первичная модуляция	бастапқы модуляция
201.	первичное распространение	бастапқы тарату
202.	перевод системы телевидения	телехабар тарату жүйесін ауыстыру
203.	передаточное устройство	таратқыш құрылғы
204.	передатчик	таратқыш
205.	передающая антенна	таратқыш антенна
206.	передающая станция	таратқыш станция
207.	передающие средства	таратқыш құралдар
208.	передающий	тарататын
209.	передвижная станция	жылжымалы станция
210.	переменный ток	айнымалы ток
211.	переносное заземление выше 1000 В	1000 В-тан жоғары тасымалды жерге қосу
212.	переносное заземление до 1000 В	1000 В дейін тасымалды жерге қосу
213.	план развития	даму жоспары
214.	поверитель средств измерений	өлшем құралдарын салыстырып тексеруші
215.	подача программы на передатчик	таратқышқа бағдарлама жіберу
216.	подушка коробки	қорап жастықшасы
217.	подушки двигателя	қозғалтқыш жастықшалары
218.	подшипник	сырғақ
219.	показатели передатчика	таратқыш көрсеткіштері

220.	полоса частот	жиіліктердің белдеулері
221.	полярная диаграмма	полярлы диаграмма
222.	помеха	кедергі
223.	последняя миля	соңғы миль
224.	потеря сигнала	сигналдың жоғалуы
225.	потребление мощности	қуатты тұтыну
226.	потребляемая мощность	тұтынылатын қуат
227.	прерыватель-распределитель	үзгіш-таратқыш
228.	прием	қабылдау
229.	прием программ	бағдарламаларды қабылдау
230.	приемник	қабылдағыш
231.	принятые технические решения	қабылданған техникалық шешімдер
232.	приставка	қосымша құрал
233.	производственное оборудование	өндірістік жабдық
234.	промежуточная частота	аралық жиілік
235.	простой	тоқтап қалу
236.	противорадиационная защита	радиацияға қарсы қорғаныс
237.	прямой эфир	тікелей эфир
238.	пусконаладочные работы (услуги)	реттеп іске қосу жұмыстары (қызметтері)
Р		
239.	работа сети	желі жұмысы
240.	радиовещание	радио хабар тарату
241.	радиотелевизионное вещание	радиотелевизиялық хабар тарату
242.	радиочастотный	радиожиілік
243.	радиочастотный спектр	радиожиілік спектр
244.	радиоэлектронное средство	радиоэлектронды құрал
245.	развитие сети	желіні дамыту

246.	размер зоны	аймақ көлемі
247.	разъем	ажырату
248.	распределение радиочастот	радио жиілікті бөлу
249.	распространение сигнала	сигналды тарату
250.	распространение телепередач	телехабарларды тарату
251.	рассыпается на квадратики	шаршыларға бөлініп тарайды
252.	расчет частотного плана	жиілік жоспардың есебі
253.	реальная зона	айқын аймақ
254.	регенератор сигналов	сигналдар регенераторы
255.	региональное вещание	аймақтық хабар тарату
256.	региональные вещатели	аймақтық хабар таратушылар
257.	регулировка усиления	күшейткішті реттеу
258.	режим модуляции	модуляция режимі
259.	режим моно	моно режим
260.	режим связи	байланыс режимі
261.	режим стерео	стерео режим
262.	резерв	резерв
263.	резервные каналы	резервті арналар
264.	ремонт автотранспорта	автокөлікті жөндеу
265.	ремонт оборудования	жабдықты жөндеу
266.	ресивер	ресивер
267.	ресурсы	ресурстар
268.	ретранслируемые	ретрансляцияланатын
С		
269.	санитарно-эпидемиологическое заключение	санитарлық-эпидемиологиялық қорытынды
270.	свеча зажигания	от алдыру білтесі
271.	свободный доступ	еркін қол жетімді
272.	серверные	серверлік

273.	сетевая	желілік
274.	сети	желілер
275.	сети хранения	сақтау желілері
276.	сетка вещания	хабар тарату торы
277.	сеть	желі
278.	сигнал	сигнал
279.	сигнал низкой частоты	төменгі жиіліктегі сигнал
280.	сигнальное созвездие	сигналдар шоқжұлдызы
281.	система коллективного приема	ұжымдық қабылдау жүйесі
282.	система контроля	бақылау жүйесі
283.	система мобильного вещания	мобильді хабар тарату жүйесі
284.	система приема	қабылдау жүйесі
285.	скремблер	скремблер
286.	сличение	салғастыру
287.	соблюдение пропускного режима	өткізу режимін сақтау
288.	соединительная линия	біріктіруші желі
289.	соединительный кабель	біріктіруші кәбіл
290.	солнечная интерференция	күн шуағының әсер етуі
291.	сооружение здания	ғимарат салу
292.	сооружение моста	көпір салу
293.	спектр	спектр, шоғыр
294.	способ	тәсіл
295.	способ приема программы	бағдарламаны қабылдау тәсілі
296.	способ распространения	тарату тәсілі
297.	спутниковое телерадиовещание	жерсеріктік телерадио хабарларын тарату
298.	спутниковые сети	жерсеріктік желілер
299.	спутниковые телекоммуникации	жерсеріктік телекоммуникациялар
300.	спутниковый интернет	жерсеріктік интернет

301.	среднесуточная нагрузка	орташа тәуліктік жүктеу
302.	среднесуточный объем	орташа тәуліктік көлем
303.	средства поражения	зақымдау құралдары
304.	стабилизатор напряжения	кернеу тұрақтандырғышы
305.	стабильность частоты	жиілік тұрақтылығы
306.	стальной стержень	болат өзекше
307.	стандарт вещания	хабар таратудын стандарты
308.	стандартизация технических средств	техникалық құралдарды стандарттау
309.	стандарты телевидения	телевидение стандарттары
310.	станция спутниковой связи	жерсеріктік байланыс станциясы
311.	стоячая волна	ағынсыз толқын
312.	строительство	салу, құру
313.	строительство сети	желіні құру
314.	структура системы	жүйе құрылымы
315.	студийное оборудование	студиялық жабдық
316.	ступица	күпшек
317.	суммарная мощность	жиынтық қуаты
318.	схема оповещения	хабарлау сызбасы
319.	схема организации связи	байланысты ұйымдастыру сызбасы
Т		
320.	текущая эксплуатация	ағымдағы пайдалану
321.	телевидение высокой четкости	жоғары айқындықтағы телевидение
322.	телевизионная информация	телевизиялық ақпарат
323.	телевизионная станция	телевизиялық станция
324.	телевизионный	телевизиялық
325.	телевизионный демультиплексор	телевизиялық демультиплексор

326.	телевизионный кодек	телевизиялық кодек
327.	телевизионный мультиплексор	телевизиялық мультиплексор
328.	телевизионный сервер	телевизиялық сервер
329.	телевизионный сигнал	телевизиялық сигнал
330.	телевизионный центр	телевизиялық орталық
331.	телевизионный цифровой кодер	телевизиялық цифрлы кодер
332.	телерадиовещание	телерадио хабарларын тарату
333.	терминалы радиосвязи	радиобайланыс терминалдары
334.	тестирование цифрового вещания	цифрлы хабар таратуды тестілеу
335.	техническая остановка	техникалық кідіріс
336.	техническая характеристика	техникалық сипаттама
337.	технические особенности системы	жүйенің техникалық ерекшеліктері
338.	технические работы	техникалық жұмыстар
339.	технические средства	техникалық құралдар
340.	технические условия	техникалық шарттар
341.	технический надзор	техникалық қадағалау
342.	технический план	техникалық жоспар
343.	технический ресурс	техникалық ресурс
344.	технический эксперт	техникалық сарапшы
345.	техническое обслуживание	техникалық қызмет көрсету
346.	техническое оснащение	техникалық жабдықтау
347.	техническое сопровождение	техникалық сүйемелдеу
348.	технологическая новация	технологиялық жаңашылдық
349.	технологические возможности	технологиялық мүмкіндіктер
350.	технологические и экономические задачи	технологиялық және экономикалық міндеттер
351.	технологический процесс	технологиялық үдеріс

352.	технология распространения	тарату технологиясы
353.	топливная система	жанармай жүйесі
354.	тормоз	тежегіш
355.	точка подвеса	аспа нүктесі
356.	транспортный поток данных	деректерді тасымалдау ағыны
357.	трансформатор	трансформатор
У		
358.	уверенный прием	сенімді қабылдау
359.	указатели напряжения	кернеу көрсеткіштері
360.	указатели напряжения до 1000 В	кернеу көрсеткіштері 1000 В дейін
361.	условный доступ	шартты қосылу
362.	услуги иностранных операторов	шетелдік операторлар қызметтері
363.	услуги телекоммуникаций	телекоммуникация қызметтері
364.	устройство сложения	қосу жабдығы
Ф		
365.	фазовая манипуляция	фазалық манипуляция
366.	фильтр воздушный	ауа сүзгісі
367.	фильтр масляный	май сүзгісі
368.	фильтр салона	салон сүзгісі
369.	фильтр топливный	жанармай сүзгісі
370.	флаг ошибок	қателер жалауы
Х		
371.	характеристика	сипаттама
372.	характеристика антенны	антеннаның сипаттамасы
373.	хозяйство	шаруашылық
374.	хранение	сақтау
375.	хронометраж	хронометраж

Ц

376.	цифровая видеокамера	цифрлы бейнекамера
377.	цифровая основа	цифрлы негіз
378.	цифровая технология	цифрлы технология
379.	цифровизация	цифровизациялау
380.	цифровое видеовещание	цифрлы бейне хабар тарату
381.	цифровое телевидение	цифрлы телевидение
382.	цифровое телевизионное вещание	цифрлы телевизиялық хабар тарату
383.	цифровой блок	цифрлы блок
384.	цифровой видеодискофон	цифрлы бейнедискофон
385.	цифровой микшер	цифрлы микшер
386.	цифровой сигнал	цифрлы сигнал
387.	цифровой тракт	цифрлы тракт
388.	цифровые вещатели	цифрлы хабар таратушылар
389.	цифровые методы	цифрлы әдістер
390.	цифровые фильтры	цифрлы сүзгілер

Ч

391.	частота полей	өріс жиілігі
392.	частотно-территориальный план	жиілік-аумақтық жоспар
393.	частотный	жиілік
394.	частотный канал	жиілікті арна
395.	частоты радиосигнала	радиосигнал жиілігі
396.	через телерадиовещание	телерадио хабарларын тарату арқылы
397.	четырёхпроводный кабель	төртсымды кәбіл

Ш

398.	шаблон	үлгі, қалып
399.	ширина	ені

400.	ширина главного лепестка	бас күлтенің ені
401.	широкополосный доступ	кең жолақты қосылу
402.	шофер	жүргізуші
403.	шум	шуыл
Э		
404.	экспериментальные устройства	тәжірибелік құрылғылар
405.	эксплуатация	пайдалану
406.	электрическая величина	электрлік шама
407.	электрические измерения	электрлік өлшемдер
408.	электроизмерительные клещи до 1000 В	1000 В дейінгі электр өлшемді кемпірауыз
409.	электроизмерительные клещи свыше 1000 В	1000 В жоғары электр өлшемді кемпірауыз
410.	электромагнитная обстановка	электр магнитті жағдай
411.	электронная услуга	электронды қызмет
412.	электронно-лучевые осциллографы	электр сәулелі осциллографтар
413.	электронно-счетные частотомеры	электр шотты жиілік өлшемдері
414.	электронные вольтметры	электронды вольтметрлер
415.	электроустановка	электр қондырғы
416.	энергетика и климатехника	энергетика және климатехника
417.	эскалация	эскалация
418.	эталон единицы величины	шама бірлігінің эталоны
419.	эфирная сеть	эфирлік желі
420.	эфирное вещание	эфирлі хабар тарату
421.	эффективное заземление	тиімді жерге қосу

Екінші бөлім

Жалпы қолданылатын терминдер

Вторая часть

Общепотребительные термины

А		
1.	абсолютный номер	абсолютті нөмір
2.	автоматическое усиление	автоматты түрде күшейту
3.	авторские права	авторлық құқық
4.	администрация	әкімшілік
5.	аккредитация	аккредиттеу
6.	акт работодателя	жұмыс берушінің акті
7.	активизировать	белсенді ету, жандандыру
8.	альпинистское снаряжение	альпинисттік керек-жарак
9.	анализ	талдау
10.	анализ информации	ақпаратты талдау
11.	анализ результатов	талдау нәтижелері
12.	анализ рынка телевидения	телевидение нарығын талдау
13.	анализ удовлетворенности	қанағаттандырылғандығын талдау
14.	анализ эффективности	тиімділігін талдау
15.	аналитика и развитие услуг	аналитика және қызметтерді дамыту
16.	аналитика рынка	нарық аналитикасы
17.	аналитическая информация	аналитикалық ақпарат
18.	аналоговое радиовещание	аналогты радиохабар тарату
19.	анкета	сауалнама
20.	антеннщики /мачтовики	антеннашылар/діңгекшілер

21.	аренда инфраструктуры	инфрақұрылымды жалға алу
22.	архив	мұрағат
23.	аспекты	аспектілер
24.	аттестат	аттестат
25.	аттестация по условиям труда	еңбек жағдайы бойынша аттестациялау
Б		
26.	башня	мұнара
27.	безопасность продукции и процессов	өнімдер мен үдерістер қауіпсіздігі
28.	безопасность труда	еңбек қауіпсіздігі
29.	бетон	бетон
30.	бетонные опоры	бетон тіректер
31.	бизнес-план	бизнес жоба
32.	благодарность	алғыс
33.	бланки наряда	жүктелім бланкілері
34.	блокировка	бұғаттау
35.	ботинки альпинистские	альпинистік бәтеңке
36.	ботинки кожаные	былғары бәтеңке
37.	ботинки с жестким подноском	қатты тұмсықты бәтеңке
38.	брак	ақау, жарамсыздық
39.	брюки утепленные	жылы шалбар
40.	бюджетная комиссия	бюджеттік комиссия
41.	бюджетные средства	бюджеттік қаражат
В		
42.	в рамках	аясында
43.	важные мероприятия	маңызды шаралар
44.	валенки	пима
45.	валенки с резиновой подошвой	резеңке табанды пима

46.	валюта	валюта
47.	вводный инструктаж	кіріспе нұсқама
48.	ведение воинского учета	әскери есеп жүргізу
49.	ведомственная отчетность	ведомстволық есептілік
50.	векторное управление	векторлы басқару
51.	вертикальный	көлденең
52.	весовой	өлшенетін
53.	вещание	хабар тарату
54.	взаимодействие	өзара әрекет ету
55.	взыскание	төлету
56.	внедрение услуг	қызметтерді енгізу
57.	внеплановый инструктаж	жоспардан тыс нұсқама
58.	внести изменения	өзгертулер енгізу
59.	вносить изменения в приказ	бұйрыққа өзгертулер енгізу
60.	военнообязанный	әскери міндетті
61.	возможности телевидения	телевидение мүмкіндіктері
62.	возможность	мүмкіндік
63.	возможные режимы	мүмкін режимдер
64.	возросли	көбейді, өсті
65.	воинский учет	әскери есеп
66.	вопросы маркетинга	маркетинг мәселелері
67.	вредный производственный фактор	зиянды өндірістік фактор
68.	временная эксплуатация	уақытша пайдалану
69.	время осуществления	жүзеге (іске) асырылу уақыты
70.	выбор	таңдау
71.	вывих	буыны шығу (таю)
72.	вывод	тұжырым
73.	выдача журнала инструкций	нұсқаулар беру журналы

74.	выписка	көшірме
75.	выработка продуктов и услуг	өнімдер мен қызметтерді өндіру
76.	высокая доступность	жоғары қолжетімділік
77.	высокочастотный фильтр	жоғары жиіліктегі сүзгі
78.	высота	биіктік
79.	выставление счета	шотты қою
80.	выход на пенсию	зейнетке шығу
81.	вышестоящая организация	жоғарыда тұрған ұйым
Г		
82.	галoши валяные	жүннен басылған галош
83.	гарантии	кепілдіктер
84.	гарантийный денежный взнос	кепілді ақшалай жарна
85.	гарантированное качество	кепілдендірілген сапа
86.	гибкий	икемді
87.	гигиена труда	еңбек гигиенасы
88.	глава	тарау
89.	главный бухгалтер	бас бухгалтер
90.	гласность	жариялық
91.	глобальная стандартизация	жаһанды стандарттау
92.	голосовые сети	дауыс желілері
93.	горизонтальный	жазықтық, көлденең
94.	государственная политика	мемлекеттік саясат
95.	государственная собственность	мемлекеттік меншік
96.	государственное устройство	мемлекеттік құрылыс
97.	государственный	мемлекеттік
98.	государственный заказ	мемлекеттік тапсырыс
99.	государственный контроль	мемлекеттік бақылау
100.	государственный надзор	мемлекеттік қадағалау

101.	государственный уровень	мемлекеттік деңгей
102.	гражданская оборона	азаматтық қорғаныс
103.	грамота	мақтау қағазы
Д		
104.	данные	деректер
105.	дата ввода	енгізу күні
106.	действие шума	шуылдың әсері
107.	декларация о соответствии	сәйкестік туралы мәлімдеме
108.	денежные средства	ақшалай қаражаттар
109.	деятельность	қызмет
110.	деятельность общества	қоғамның қызметі
111.	дисциплинарное взыскание	тәртіптік жазалау
112.	дисциплинарный проступок	тәртіптік теріс қылық
113.	диэлектрические боты	диэлектрлік боты
114.	диэлектрические галоши	диэлектрлік галош
115.	диэлектрические коврики	диэлектрлік алаша
116.	диэлектрические перчатки	диэлектрлік қолғаптар
117.	добросовестный	адал
118.	договор	шарт
119.	договор на выполнение	орындауға шарт
120.	договор с поставщиком	жеткізушімен келісім
121.	должностная инструкция	лауазымдық нұсқау
122.	доля	үлес
123.	доля доходов	кіріс үлесі
124.	донести сведения	мәліметті хабарлау, жеткізу
125.	дополнение	толықтыру
126.	дополнительное соглашение	қосымша келісім
127.	дополнительные услуги	қосымша қызметтер

128.	допуск	кіру рұқсаты
129.	допуск для электроустановок	электр құрылғыларына кіру рұқсаты
130.	допуск на производство ремонтно-профилактических работ	алдын алу және жөндеу жұмыстарын жасауға рұқсат ету
131.	допустимое значение	ұйғарынды мағына
132.	допустимый уровень риска	рұқсат етілетін тәуекелдік деңгей
133.	доставка	жеткізу
134.	доступ	қол жеткізу
135.	доступ информации	ақпаратқа қол жеткізу
136.	доступ к сети интернет	интернет желісіне қол жеткізу
137.	доступная цена	қолжетімді баға
Е		
138.	европейский стандарт	еуропалық стандарт
139.	единовременная премия	бір жолғы сыйақы
140.	единый проект	бірыңғай жоба
141.	ежеквартально	тоқсан сайын
142.	ежеквартальный	тоқсандық
143.	ежемесячная абонентская плата	ай сайынғы абоненттік төлем
144.	ежемесячный отчет	айлық есеп
145.	еженедельный объем	апталық көлем
Ж		
146.	жизненный цикл	тіршілік циклі
147.	жилой комплекс	тұрғын үй кешені
148.	журнал	журнал
149.	журнал выдачи	беру журналы
150.	журнал дежурного оператора	кезекші оператордың журналы
151.	журнал допуска	рұқсат беру журналы

152.	журнал инструкций	нұсқаулар журналы
153.	журнал проверки и учета	тексеру және есепке алу журналы
154.	журнал распоряжений	өкімдер журналы
155.	журнал регистрации	тіркеу журналы
156.	журнал учета	есепке алу журналы
З		
157.	забастовка	ереуіл
158.	заводские условия	зауыт жағдайы
159.	заводской номер	зауыт нөмірі
160.	задействовать	іске қосу
161.	задержка платежа	төлем кідірісі
162.	задний	артқы
163.	заказчик	тапсырыс беруші
164.	заказчик обязуется	тапсырыс беруші міндетті
165.	заклучение	қорытынды
166.	заклучение экспертов	сарапшылар қорытындысы
167.	заклучительные положения	қорытынды ережелер
168.	заклучить договор	шарт жасау
169.	закупка	сатып алу
170.	замена	ауыстыру
171.	западноевропейская система	батыс-еуропалық жүйе
172.	заполнить	толтыру
173.	запрос	сұраным
174.	запуск	іске қосу
175.	заработная плата	еңбекақы, жалақы
176.	зарегистировать в журнале	журналға тіркеу
177.	затраты	шығындар
178.	затраты на обеспечение	қамтамасыз ету шығындары

179.	затраты на ремонт	жөндеу шығындары
180.	затраты периода	кезең шығындары
181.	затухание	өшу
182.	защита в сетях	желілердегі қорғаныс
183.	защита интересов Общества	Қоғам мүдделерін қорғау
184.	защита информации	ақпараттарды қорғау
185.	защитная каска	қорғаныс дулығасы
186.	защитные очки	қорғаныс көзілдірігі
187.	защитные средства	қорғаныс құралдары
188.	защитный интервал	қорғау аралығы
189.	защитный щиток	қорғаныс қалқаншасы
190.	заявка	өтінім
191.	заявление	арыз, өтініш
192.	заявление о приеме на работу	жұмысқа қабылдау туралы өтініш
193.	земельный участок	жер учаскесі
194.	знак соответствия	сәйкестік белгісі
195.	зона обслуживания	қызмет ету аймағы
И		
196.	из любой точки	кез келген нүктеден
197.	изготовленный	дайындалған
198.	издание приказа	бұйрық шығару
199.	изменение телевизионного стандарта	телевизиялық стандарттың өзгеруі
200.	измененная окраска	өзгертілген өңі
201.	изменить	өзгерту
202.	измерение	өлшем
203.	измерительная техника	өлшеу аспаптары
204.	инвестиционная деятельность	инвестициялық қызмет
205.	инвестиционный проект	инвестициялық жоба

206.	инвестиция	инвестиция, қаржы салу
207.	индивидуальный	дара
208.	индикатор-отвертка	индикатор-бұрауыш
209.	инженерное обеспечение	инженерлік қамтамасыз ету
210.	инициатива	ынта, бастама
211.	инициатор проекта	жобаны бастаушы
212.	иностраный	шетелдік
213.	инструктаж по безопасности	қауіпсіздік бойынша нұсқама
214.	инструктаж по пожарной безопасности	өрт қауіпсіздігі бойынша нұсқама
215.	инструктаж целевой	мақсатты нұсқама
216.	инструкция	нұсқау
217.	инструменты с изолирующими рукоятками	тұтқа сапты құрал-саймандар
218.	интеллектуальная собственность	зияткерлік меншік
219.	интерактивная услуга	интерактивті қызмет
220.	интервал времени	уақыт аралығы
221.	интернет-телевидение	интернет-телевидение
222.	информационная программа	ақпараттық бағдарлама
223.	информационная система	ақпараттық жүйе
224.	информация о проекте	жоба туралы ақпарат
225.	информация о состоянии счета	шот күйі туралы ақпарат
226.	информация через интернет	интернет арқылы ақпарат
227.	иные	өзге
228.	иные функции	өзге де функциялар
229.	исполнитель	орындаушы
230.	исполнительный	атқарушы
231.	исполнить	орындау
232.	использование	пайдалану

233.	используемые фидеры	колданылатын фидерлер
234.	испытательная таблица	сынақ кестесі
235.	исследовательская компания	зерттеуші компания
236.	источник финансирования	қаржы көзі
237.	итоги	қорытынды
238.	итоги работы	жұмыс қорытындысы
К		
239.	каска	дулыға
240.	каска с подшлемником	шлемнің астынан киетін телпек дулыға
241.	качественная отдача	сапалы қайтарым
242.	качественный	сапалы
243.	качество обслуживания	қызмет көрсету сапасы
244.	качество предоставляемых услуг	ұсынылатын қызметтер сапасы
245.	качество услуги	қызмет сапасы
246.	квалификационная категория	біліктілік санаты
247.	класс по пожарной безопасности	өрт қауіпсіздігі жөніндегі класс
248.	клиенты и пользователи	клиенттер мен пайдаланушылар
249.	когти на деревянные опоры	ағаш тірегіне қадауылдар
250.	кожаные ремни для когтей	қадауылдарға арналған былғары белдіктер
251.	количественный состав	сандық құрам
252.	количество	саны
253.	коллективный	ұжымдық
254.	коллективный договор	ұжымдық шарт
255.	команда менеджмента	менеджмент командасы
256.	команда проекта	жоба командасы
257.	командировать	іссапарға жіберу
258.	командировка	іссапар

259.	командировочное удостоверение	іссапар куәлігі
260.	комбинезон водителя	жүргізушінің комбинезоны
261.	коммерческие теле-, радиоканалы	коммерциялық теле-, радиоарналар
262.	коммерческие телекомпании	коммерциялық телекомпаниялар
263.	коммунальные услуги	коммуналдық қызметтер
264.	компенсационные выплаты	өтемақы төлемдері
265.	компетенция	құзырет
266.	комплект	жиынтық, жинақ
267.	комплект оборудования DVB-T2	DVB-T2 жабдық жинағы
268.	конвертация валюты	валюта айырбасы
269.	конечный пользователь	соңғы пайдаланушы
270.	конкретный период	нақты кезең
271.	конкуренты	бәсекелестер
272.	конкуренция	бәсекелестік
273.	консультация	кеңес
274.	контроль	бақылау
275.	координация	үйлестіру, үйлесімділік
276.	координирует деятельность	қызметін үйлестіреді
277.	корпоративная сеть	корпоративтік желі
278.	корпоративные продажи	корпоративтік сатулар
279.	корректировка	түзету
280.	косвенные затраты	жанама шығындар
281.	костюм меховой	тері костюм
282.	костюм сварщика	дәнекерлеуші костюмы
283.	костюм хлопчатобумажный	мақта мата костюмы
284.	коэффициент тяжести	ауырлық коэффициенті
285.	коэффициент частоты травматизма	жарақаттың жиілік коэффициенті

286.	круглосуточно	тәулік бойы
287.	крупнейшие телекомпании	ірі телекомпаниялар
288.	крупнейший оператор	ірі оператор
289.	культурная программа	мәдени бағдарлама
290.	куратор проекта	жоба тәлімгері
291.	курсы повышения квалификации	біліктілікті арттыру курстары
292.	куртка с логотипом	логотипі бар күртеше
293.	куртка утепленная	жылы күртеше
Л		
294.	лазы для бетонных опор	бетон тірегіне арналған қуыс
295.	легализованный	заңдастырылған
296.	лидер внедрения	енгізу көшбасшысы
297.	ликвидация	жою
298.	лицензиат	лицензиат
299.	лицензирование деятельности	қызметті лицензиялау
300.	личная карточка	жеке есеп карточкасы
301.	логотип	логотип
М		
302.	магистральный	магистральді
303.	максимальная высота	ең жоғары биіктік
304.	максимальный	барынша, ең жоғары
305.	маркетинговые исследования	маркетингтік зерттеулер
306.	маркетинговые мероприятия	маркетингтік шаралар
307.	маркетинговый анализ	маркетингтік талдау
308.	массовая	бұқаралық, көпшілік
309.	материальная помощь	материалдық көмек
310.	материальные затраты	материалдық шығындар
311.	медикаменты для пополнения аптечек	дәрі қобдишаны толықтыратын дәрі-дәрмек

312.	медицинская аптечка	медициналық дәрі қобдиша
313.	медицинский осмотр работников	қызметкерлерді медициналық тексеру
314.	международные операторы	халықаралық операторлар
315.	международные стандарты	халықаралық стандарттар
316.	международный	халықаралық
317.	междусменный	ауысымаралық
318.	межлабораторные сличения	зертханааралық салғастыру
319.	местное население	жергілікті тұрғындар
320.	местный	жергілікті
321.	месторасположение студии	студияның орналасқан жері
322.	метод обнаружения	табу әдісі
323.	метод прогнозирования	болжау әдісі
324.	методология расчета тарифов	тарифтерді есептеу әдіснамасы
325.	метеорологическая служба	метеорологиялық қызмет
326.	микrokлиматические условия	микrokлиматтық жағдайлар
327.	модель	үлгі
328.	модернизация	жаңғырту
329.	модуль	модуль
330.	мозаичный	мозаикалық, өрнекті
331.	мониторинг	мониторинг
332.	монтерские сумки (верхолазные)	монтерлік сөмке (жоғары өрмелегіш)
333.	мощность	куат
Н		
334.	на конкурсной основе	конкурстық негізде
335.	на нескольких языках	бірнеше тілдерде
336.	на основании	негізінде
337.	на уровне земли	жер деңгейінде

338.	над уровнем земли	жер деңгейінен жоғары
339.	над уровнем моря	теңіз деңгейінен жоғары
340.	надлежащим подтверждением	тиісті растаумен
341.	наем телерадиопередающего оборудования	телерадио тарататын жабдықты жалдау
342.	налоги	салықтар
343.	наполнение пакета	топтаманың толуы
344.	направление	бағыт
345.	напряженность	кернеулік
346.	наработка	атқарым
347.	нарушение требований	талаптарды бұзу
348.	наряд	жүктелім
349.	население	тұрғындар
350.	настройка	күйге келтіру
351.	научно-исследовательская работа	ғылыми-зерттеу жұмыстары
352.	наушники противошумные	шуылға қарсы құлаққалқан
353.	национальная сеть	ұлттық желі
354.	национальное телерадиовещание	ұлттық телерадио хабарларын тарату
355.	национальный	ұлттық
356.	начисления	есептеулер
357.	не показывает	көрсетпейді
358.	неверный номер	қате нөмір
359.	недопустимый риск	жол берілмейтін тәуекел
360.	недостатки	кемшіліктер
361.	нейтраль	бейтарап
362.	некоторые каналы	кейбір арналар
363.	неликвидные	жарамсыз, іске асырылуы қиын
364.	неполный рабочий день	толық емес жұмыс уақыты

365.	непосредственно связанные отношения	тікелей байланысты қатынастар
366.	непосредственное вещание	тікелей хабар тарату
367.	непостоянное рабочее место	тұрақты емес жұмыс орны
368.	нерегулируемые тарифы	реттелмейтін тарифтер
369.	несчастный случай на производстве	өндірістегі жазатайым оқиға
370.	неустойка	айып, тұрақсыздық төлем
371.	нецелесообразно	жөнсіз, мақсатсыз
372.	нижний и верхний	төменгі және жоғарғы
373.	новые услуги	жаңа қызметтер
374.	нормативы	нормативтер
375.	нормирование	нормалау
376.	нормирование труда	еңбекті нормалау
377.	нормы безопасности	қауіпсіздік нормалары
О		
378.	обеспечение	қамтамасыз ету
379.	обеспечение перевода	ауыстыруды қамтамасыз ету
380.	обеспечение системы телевещания	телехабар тарату жүйесін қамтамасыз ету
381.	обеспечить безопасность работы	жұмыс қауіпсіздігін қамтамасыз ету
382.	обесценивание активов	активтердің құнсыздануы
383.	обзоры рынка	нарық шолулары
384.	область применения	қолдану саласы
385.	область соответствия	сәйкестік саласы
386.	обморок	талып қалу
387.	обосновывающие материалы	негізге алынатын материалдар
388.	обработка	өңдеу
389.	обработка информации	ақпаратты өңдеу

390.	образовательные, духовные	білім беру, рухани
391.	образцовые средства измерений	үлгілі өлшеу құралдары
392.	обслуживание	қызмет көрсету
393.	обслуживание клиентов	клиенттерге қызмет көрсету
394.	обстоятельства техногенного характера	техногенді сипаттағы жағдайлар
395.	общая стоимость	жалпы құн
396.	общая сумма	жалпы сомасы
397.	общественный инспектор	қоғамдық инспектор
398.	общие расходы	жалпы шығындар
399.	объект	нысан
400.	обязательные теле-, радиоканалы	міндетті теле-, радиоарналар
401.	обязательный	міндетті
402.	ограниченная территория	шектелген аумақ
403.	одночасовое	бір сағаттық
404.	оказываемые услуги	көрсетіліп жатқан қызметтер
405.	окраска	түс, өң
406.	опасная зона	қауіпті аймақ
407.	опасные машины и оборудование	қауіпті машиналар мен жабдық
408.	опасные условия труда	қауіпті еңбек жағдайлары
409.	опасный производственный фактор	қауіпті өндірістік фактор
410.	оперативные меры	жедел шаралар
411.	оперативный журнал	оперативті журнал
412.	оператор вещания	хабар таратудың операторы
413.	оператор эфирного вещания	эфирлі хабар тарату операторы
414.	описание услуг	қызметтер сипаттамасы
415.	оповещать	хабарлау
416.	оповещение	хабарлау

417.	опора	тірек
418.	опоры	тіректер
419.	оптимальное решение	оңтайлы шешім
420.	оптимальные условия	оңтайлы жағдайлар
421.	опытно-конструкторская работа	тәжірибелік-конструкторлық жұмыстар
422.	организационно-правовая форма	ұйымдық-құқықтық форма
423.	организационные мероприятия	ұйымдастыру іс-шаралары
424.	организация рабочего места	жұмыс орнын ұйымдастыру
425.	ориентировка	тұспалдау
426.	ослабление	бәсеңдеу
427.	основные принципы менеджмента	менеджменттің негізгі принциптері
428.	основные приоритеты	негізгі басымдықтар
429.	основные средства	негізгі қаражат
430.	особенности проекта	жобаның ерекшелігі
431.	основные направления развития	негізгі даму бағыттары
432.	особо важная передача	айрықша маңызды хабар
433.	ответ на замечания	ескертулерге жауап
434.	ответственный	жауапты
435.	отечественное вещание	отандық хабар тарату
436.	откорректировать несоответствия	сәйкессіздіктерді түзету
437.	отчетность	есептілік
438.	отчисления	аударымдар
439.	официально	ресми
440.	охваченный приемом программ	бағдарлама қабылдаумен қамтылған
441.	охрана труда	еңбекті қорғау
442.	оценки соответствия	бағалау сәйкестігі
443.	очередной	кезекті

		II
444.	пакет	пакет (топтама)
445.	параметры	параметрлер
446.	партнеры	серіктестер
447.	первичный инструктаж	алғашқы нұсқама
448.	первый этап	бірінші кезең
449.	передача	беру, тарату
450.	передача данных	деректерді беру
451.	передние	алдыңғы
452.	перерывы в передаче	бағдарламадағы үзілістер
453.	переучет	қайта есепке қою
454.	переходные положения	өтпелі ережелер
455.	перечень	тізбе
456.	периметральная расстановка	периметральды орналастыру
457.	персонал	қызметкер
458.	перчатки кожаные	тері қолғаптар
459.	перчатки хлопчатобумажные	мақта мата қолғаптар
460.	письменный мотивированный отказ	жазбаша түрде дәлелді бас тарту
461.	план затрат	шығындар жоспары
462.	плащ водостойкий	суға төзімді плащ
463.	плащ водостойкий с капюшоном	суға төзімді капюшонды плащ
464.	по собственной инициативе	өз ынтасымен
465.	по факту оказания услуг	дерек бойынша көрсетілген қызметтер
466.	поверка	салыстырып тексеру
467.	поверочная лаборатория	салыстырып тексеру зертханасы
468.	повторный инструктаж	қайталау нұсқамасы
469.	повышение качества	сапасын арттыру

470.	повышение квалификации	біліктілікті арттыру
471.	подбор	іріктеу
472.	подвеска	аспа
473.	подключение	қосылу
474.	подходный налог	табыс салығы
475.	подстанция	қосалқы станция
476.	подшлемник	шлемнің астынан киетін телпек
477.	подъем	көтеру
478.	пожар	өрт
479.	пожарная безопасность	өрт қауіпсіздігі
480.	показатель	көрсеткіш
481.	политический климат	саяси ахуал
482.	пользователь услуг	қызметті пайдаланушы
483.	помещение	орын-жай
484.	портфель проектов	жоба портфелі
485.	порядок	тәртіп
486.	порядок определения	анықтау тәртібі
487.	последствия	салдар
488.	посредник	делдал
489.	поставщик	жеткізуші
490.	постановка на учет	есепке қою
491.	постоянно	тұрақты
492.	постоянное рабочее место	тұрақты жұмыс орны
493.	поступление средств	қаражаттың түсуі
494.	потеря	шығын
495.	поток данных	деректер ағымы
496.	потребитель	тұтынушы
497.	потребности	қажеттіліктер
498.	пояс монтерский	монтерлік белдік

499.	правила технической эксплуатации	техникалық пайдалану ережесі
500.	правила устройства электроустановок	электр қондырғыларын құру ережесі
501.	право просмотра	көру құқығы
502.	правовые	құқықтық
503.	праздничные дни	мерекелік күндер
504.	предварительно	алдын ала
505.	предельно допустимое значение	шекті ұйғарынды мағына
506.	предельное состояние	шекті жағдай
507.	предоставить	беру, ұсыну
508.	предоставление услуг	қызметтерді ұсыну
509.	предохранительные пояса	қорғау белдігі
510.	предохранительные пояса без амортизатора	қорғау белдігі амортизаторсыз
511.	предохранительные пояса с амортизатором	қорғау белдігі амортизатормен
512.	предполагаемые сооружения	жорамалданған құрылыстар
513.	предпосылка	алғышарт
514.	предприятие	кәсіпорын
515.	предпроектная документация	жоба алдындағы құжаттама
516.	представители работников	қызметкерлердің өкілі
517.	представители работодателей	жұмыс берушілердің өкілдері
518.	представитель	өкіл
519.	предупреждающие знаки	ескерту белгілері
520.	предупреждение столкновений	қақтығыстардың алдын алу
521.	предусмотренный	алдын ала қарастырылған
522.	предъявить претензии	талап қою
523.	преимущества телевидения	телевидениенің артықшылығы
524.	преимущество	артықшылық

525.	прейскурант	бағатізбе
526.	претенденты	үміткерлер
527.	претензия	талап
528.	при чрезвычайных ситуациях	төтенше жағдайлар кезінде
529.	прибор	құрал
530.	прибыль	кіріс, пайда
531.	приемное оборудование	қабылдағыш жабдық
532.	приемо-передающие средства	қабылдау-тарату құралдары
533.	приемочная комиссия	қабылдау комиссиясы
534.	принадлежащий	тиесілі
535.	принятые технические решения	қабылданған техникалық шешімдер
536.	приобретение	алу
537.	приоритет	басымдық
538.	присвоение	меншіктеу, иелену
539.	приход исполнителя	орындаушының келуі
540.	приятного просмотра	көрсетілім көңіліңізден шықсын
541.	проведение политики	саясатты жүргізу
542.	проведенные мероприятия	өткізілген шаралар
543.	прогнозирование доходов	кірістерді болжау
544.	программа	бағдарлама
545.	продвижение продуктов Общества	Қоғам өнімдерін алға жылжыту
546.	продукт	өнім
547.	продукт-каталог	өнім-каталог
548.	продукт-менеджер	өнім-менеджер
549.	продуктовый каталог	өнім каталогі
550.	проект	жоба
551.	проектант	жоба жасаушы

552.	проектант машины и оборудования	машина және жабдықтардың жобасын жасаушы
553.	проектное наименование услуги	қызметтің жобалық атауы
554.	проектно-сметная документация	сметалық жобалау құжаттама
555.	проектный комитет	жобалық комитет
556.	прозрачность	айқындық
557.	производитель	өндіруші
558.	производственная инфраструктура	өндірістік инфрақұрылым
559.	производственные затраты	өндірістік шығындар
560.	производственные объекты	өндірістік нысандар
561.	производственный	өндірістік
562.	производственный фактор	өндірістік фактор
563.	прорезиненные перчатки	резеңкелеген қолғап
564.	протокол	хаттама
565.	профессиональная команда	кәсіби команда
566.	прямые затраты	тікелей шығындар
567.	публичный прием	жаппай қабылдау
Р		
568.	работодатель	жұмыс беруші
569.	рабочая группа	жұмыс тобы
570.	рабочее место	жұмыс орны
571.	развитие регионального вещания	аймақтық хабар таратуды дамыту
572.	развитие услуг	қызметтерді дамыту
573.	разграничение зоны ответственности	жауапкершілік аймағын шектеу
574.	размер зоны	аймақ көлемі
575.	размер неустойки	тұрақсыздық айыппұл мөлшері
576.	разработать	әзірлеу

577.	разработка	әзірleme
578.	разрешение на право эксплуатации	пайдалану құқығына рұқсат
579.	ранжирование проектов	жобаларды саралау
580.	распоряжение	өкім
581.	распределение затрат	шығындарды үлестіру
582.	распределение	бөлу
583.	распространение программы телевидения и радио	телевидение және радио бағдарламаларын тарату
584.	расторжение договора	шартты бұзу
585.	расторжение трудового договора	еңбек шартын бұзу
586.	расходы	шығындар
587.	расходы по заработной плате	жалақы төлемі бойынша шығындар
588.	расходы по электроэнергии	электр қуаты бойынша шығындар
589.	расчет населения	тұрғындар есебі
590.	расчет частотного плана	жиілік жоспар есебі
591.	расширение возможностей	мүмкіндіктерді кеңейту
592.	ратифицирование	ратификациялау
593.	ратифицировать договор	шартты ратификациялау
594.	реализация	жүзеге асыру, іске асыру
595.	реализация задач	міндеттерді жүзеге асыру
596.	реализованные услуги	іске асырылған қызметтер
597.	реальный ущерб	нақты залал
598.	регистрация	тіркеу
599.	регистрация в реестре	тізілімге тіркеу
600.	регламент	регламент
601.	регулируемые тарифы	реттелетін тарифтер
602.	реестр проектов	жобалар тізілімі

603.	резко	күрт
604.	результаты обследования	тексеру қорытындысы
605.	реквизиты	деректемелер
606.	рекламные мероприятия	жарнамалық шаралар
607.	рекламные ролики	жарнамалық роликтер
608.	реконструкция	қалпына келтіру
609.	ремонт	жөндеу
610.	респиратор	респиратор
611.	ресурс	ресурс
612.	ресурсный план	ресурсты жоба
613.	ресурсы спутниковой сети	жерсерікті желілердің ресурстары
614.	решения	шешімдер
615.	риск	тәуекел, қауіп-қатер
616.	рост клиентской базы	клиенттік базаның өсуі
617.	рост количества пользователей	пайдаланушылар санының өсуі
618.	рукавицы брезентовые	брезент қолғаптар
619.	рукавицы комбинированные	құрастырылған қолғаптар
620.	рукавицы утепленные	жылы қолғаптар
621.	рынок связи	байланыс нарығы
С		
622.	с учетом	ескере отырып
623.	самоклеящийся лейбл	өзі жабысатын лейбл
624.	сапоги кирзовые	керзі етік
625.	сапоги резиновые	резеңке етік
626.	сапоги резиновые болотные	батпақтық резеңке етік
627.	сбор и обработка информации	ақпараттарды жинау және өңдеу
628.	сборы	алымдар
629.	сведения об учредителях	құрылтайшылар туралы мәлімет

630.	сверхурочная работа	үстеме жұмыс
631.	свидетельство	куәлік
632.	свободные тарифы	еркін тарифтер
633.	сводные сметы	жиынтық сметалар
634.	своевременно	уақытылы
635.	себестоимость	өзіндік құны
636.	сегмент рынка	нарық сегменті
637.	селективный	іріктемелі
638.	селективный сбыт	іріктемелі өткізім
639.	селективный спрос	іріктемелі сұраныс
640.	система спутникового вещания	жерсеріктік хабар тарату жүйесі
641.	скидки	жеңілдіктер
642.	служебная командировка	қызметтік іссапар
643.	смежные права	аралас құқық
644.	сметная стоимость	сметалық құн
645.	собственные средства	меншікті қаражат
646.	собственные средства	жеке қаражаттар
647.	совершенствовать	жетілдіру
648.	совместимость	үйлесімділік
649.	современные	қазіргі заманғы
650.	согласование	келісу
651.	согласовать тарифы	тарифтерді келісу
652.	соглашение	келісім
653.	создать	құру
654.	сооружение здания	ғимарат салу
655.	соответствие машин и оборудования	машиналар мен жабдықтардың сәйкестігі
656.	соответствующие изменения	тиісті өзгерістер
657.	сопровождение проекта	жобаны алып жүру

658.	составить	жасау
659.	состоится	болады
660.	состояние охраны труда	еңбекті қорғау жағдайы
661.	сотрудничество	ынтымақтастық
662.	социальный климат	әлеуметтік ахуал
663.	социальный проект	әлеуметтік жоба
664.	спасательная работа	құтқару жұмысы
665.	спектр и качество услуг	қызметтердің спектрі мен сапасы
666.	специальные учения	арнайы оқулар
667.	списание	есептен шығару
668.	список материалов	материалдар тізімі
669.	способ подачи	жіберу тәсілі
670.	справочная информация	анықтамалық ақпарат
671.	средства акционеров	акционерлер қаражаты
672.	средства в обороте	айналымдағы қаражат
673.	средства в расчетах	есеп айырысудағы қаражат
674.	средства идентификации	сәйкестендіру құралдары
675.	средства массовой информации	бұқаралық ақпарат құралдары
676.	стандартизация и сертификация проектов	жобаларды стандарттау және сертификаттау
677.	сроки полного перехода	толығымен өту мерзімі
678.	статистика	статистика
679.	степень риска	тәуекел дәрежесі
680.	стоимость	құн
681.	стоимость расчета	есептеу құны
682.	стороны	тараптар
683.	страховочная система	сақтандыру жүйесі
684.	структура	құрылым
685.	субтитры	субтитрлер

686.	субъекты рынка	нарық субъектілері
687.	сумма	сома
688.	суточный наряд	тәуліктік жүктелім
689.	сфера действия	әрекет ету саласы
Т		
690.	тариф	тариф
691.	тарифная политика	тарифтік саясат
692.	текущий уровень	ағымдағы деңгей
693.	теле-, радиоканал	теле-, радиоарна
694.	теле-, радиоккомпания	теле-, радиоккомпания
695.	теле-, радиoproграммы	теле-, радиобағдарламалар
696.	телевизионные передатчики	телевизиялық таратқыштар
697.	телевизионный диапазон	телевизиялық диапазон
698.	телеканалы	телеарналар
699.	тестирование цифрового вещания	цифрлы хабар таратуды тестілеу
700.	технический эксперт	техникалық сарапшы
701.	тип	тип, түр
702.	типовой план	типтік жоспар
703.	торжественная церемония	салтанаты рәсім
704.	точка планеты	ғаламшар нүктесі
705.	трансляционный риск	трансляциялық тәуекел
706.	требование заказчика	тапсырушының талабы
707.	требования	талаптар
708.	трёхступенчатый контроль	үшсатылы бақылау
709.	трудовое соглашение	еңбек келісімі
710.	трудовой договор	еңбек шарты
711.	трудовой отпуск	еңбек демалысы
712.	трудовые отношения	еңбек қатынастары

		У
713.	уведомление	ескерту хабарлама
714.	увеличение	өсуі, артуы
715.	увеличение охвата населения	тұрғындарды қамтуды арттыру
716.	угроза возникновения	қауіптің пайда болуы
717.	удостоверение по электробезопасности	электр қауіпсіздігі жөніндегі куәлік
718.	улучшить	жақсарту
719.	уполномоченный орган	уәкілетті орган
720.	управление	басқару
721.	урегулирование	реттеу
722.	уровень производства	өндіріс деңгейі
723.	условия труда	еңбек жағдайлары
724.	условный	шартты түрде
725.	услуга телерадиовещания	телерадио хабарларын тарату қызметі
726.	услуги Общества	Қоғам қызметтері
727.	устранение неисправностей	ақаулықты жою
728.	устройство	құрылғы
729.	устройство ввода-вывода	енгізу-шығару құрылғысы
730.	утвердить	бекіту
731.	утвердить тарифы	тарифтерді бекіту
732.	утверждённый стандарт	бекітілген стандарт
733.	уточнение срока	мерзімді анықтау
734.	учреждение	мекеме
		Ф
735.	фактическая загрузка	нақты жүктеу
736.	фактическое время	нақты уақыт
737.	фартук прорезиненный	резеңкелеген алжапқыш

738.	физически устаревший	физикалық түрде ескірген
739.	фиксация	бекіту, орнықтыру
740.	фиксируются	белгіленеді
741.	финансово-хозяйственная деятельность	қаржылық-шаруашылық қызмет
742.	финансовый результат	қаржылық нәтиже
743.	форма	пішін
744.	формирование	қалыптастыру
745.	форс-мажорные обстоятельства	форс-мажорлық жағдай
746.	функциональные возможности	функционалдық мүмкіндіктер
Х		
747.	халат хлопчатобумажный	мақта мата халаты
748.	химическая защита	химиялық қорғау
749.	ходатайство	қолдаухат
Ц		
750.	цель обследования	зерттеу мақсаты
751.	ценообразование	бағаның құрылуы
752.	центральный	орталық
753.	цифровая эфирная сеть	цифрлы эфирлі желі
754.	цифровой формат	цифрлы формат
Ч		
755.	чехлы	тыстар
756.	чистка	тазалау
Ш		
757.	штраф	айыппұл
758.	широкомасштабный	кең ауқымды
759.	штука	дана

Ә		
760.	эвакуационные мероприятия	көшіру шаралары
761.	эвакуация	көшіру
762.	экземпляр	дана
763.	экономическая отдача	экономикалық қайтарым
764.	экономические	экономикалық
765.	экспертиза	сараптама
766.	эксплуатация электроустановок	электр қондырғыларды пайдалану
767.	эмбарго	эмбарго
768.	эфирное радиовещание	эфирлік радиохабар тарату
769.	эффект	әсер
770.	эффективно	тиімді
771.	эффективно эксплуатировать	тиімді пайдалану
772.	эффективное решение	тиімді шешім
Я		
773.	язык теле-, радиопрограмм	теле-, радиобағдарламалар тілі

Үшінші бөлім**Қысқартулар***Құрылымдық бөлімшелер мен лауазымдар атаулары***Третья часть****Аббревиатуры***Наименования структурных подразделений и должностей*

**Телерадио хабарларын тарату саласында
қолданылатын қысқартылған сөздер
Аббревиатуры, используемые в сфере телерадиовещания**

1.	АО «Казтелерадио» – акционерное общество «Казтелерадио»	«Казтелерадио» АҚ – «Казтелерадио» акционерлік қоғамы
2.	<u>ATSC</u> – американский стандарт цифрового телевидения	<u>ATSC</u> – цифрлы телевидениенін американдық стандарты
3.	<u>DVB</u> – европейский стандарт цифрового телевидения	<u>DVB</u> – цифрлы телевидениенін еуропалық стандарты
4.	<u>ISDB</u> – японский стандарт цифрового телевидения	<u>ISDB</u> – цифрлы телевидениенін жапондық стандарты
5.	АВТ – антенно-волноводный тракт	АТТ – антенналық толқынды тракт
6.	АЗ – абонентская задолженность	АБ – абоненттік берешек
7.	АМС – антенно-мачтовые сооружения	АДҚ – антенналық дiңгектi құрылғылар
8.	АПС – аварийно-профилактическая(ие) служба(ы)	ААЖ – апаттын алдын алу жұмыстары
9.	АПУ – абонентское приемное устройство	АҚҚ – абоненттік қабылдау құрылғысы
10.	АРУ – автоматическая регулировка усиления	КАР – күшейтуді автоматты реттеу

11.	АСК – аппаратно-студийный комплекс	АСК – аппаратты студиялық кешен
12.	АСК – автоматическая система контроля	АБЖ – автоматтандырылған бақылау жүйесі
13.	АСР – автоматизированная система расчетов	АЕЖ – автоматтандырылған есептеу жүйесі
14.	АФС – антенно-фидерная система	АФЖ – антенналық фидерлік жүйе
15.	АФУ – антенно-фидерные устройства	АФҚ – антенналық фидерлік құрылғы
16.	БИК – банковский идентификационный код	БСК – банктік сәйкестендіру коды
17.	БИН – бизнес-идентификационный номер	БСН – бизнес сәйкестендіру нөмірі
18.	БКВ – бюджет капитальных вложений	КБС – капиталды бюджет салымы
19.	БП – бесперебойный прием	ТҚ – тоқтаусыз қабылдау
20.	БРД – база рабочих документов	ЖҚБ – жұмыс құжаттары базасы
21.	ВОЛС – волоконно-оптическая линия связи	ТОЖБ – байланыстың талшықты-оптикалық желісі
22.	ВЧ – высокой частоты	ЖЖ – жоғары жиіліктегі
23.	ГСИ – государственная система измерения	ӨМЖ – өлшеудің мемлекеттік жүйесі
24.	ГСМ – горюче-смазочные материалы	ЖЖМ – жанар-жағар май материалдары
25.	ГТК – группа технического контроля	ТБТ – техникалық бақылау тобы
26.	ДД – дистанционный датчик	ҚБ – қашықтық бергіші
27.	ДН – дистанционная настройка	ҚКК – қашықтан күйге келтіру
28.	ЖЦП – жизненный цикл проекта	ЖӨК – жобаның өміршендік кезеңі
29.	ЗС – земная станция	ЖС – жер станциясы

30.	ИИК – индивидуальный идентификационный код	ЖСК – жеке сәйкестендіру коды
31.	ИИС – интегрированная информационная система	ИАЖ – интеграцияланған ақпараттық жүйе
32.	ИС – испытательная строка	СЖ – сынақ жолы
33.	ИСЗ – индивидуальные средства защиты	ЖҚҚ – жеке қорғаныс құралдары
34.	ИСЗ – искусственный спутник земли	ЖЖС – жердің жасанды сергі
35.	ИЧХ – измеритель частотных характеристик	ЖСӨ – жиілік сипатын өлшегіш
36.	ИЯФ – институт ядерной физики	ЯФИ – ядро-физикалық институт
37.	КВ – капитальные вложения	КС – капиталды салымдар
38.	КВ – коротковолновый	ҰТ – қысқа толқынды
39.	КДР – квадратурная диаграмма радиосигнала	РҚД – радиосигналдың квадратуралық диаграммасы
40.	КЗС – канал звукового сопровождения	ДАА – дыбыстық алып жүру арнасы
41.	КИС – корпоративная информационная система	КАЖ – корпоративтік ақпараттық жүйе
42.	КЛ – кабельная линия	КЖ – кәбілдік желі
43.	КПН – корпоративно-подходный налог	КТС – корпоративтік табыс салығы
44.	КС – красная строка	ҚЖ – қызыл жол
45.	МП – менеджер проекта	ЖМ – жоба менеджері
46.	МСОТ – минимальный стандарт оплаты труда	ЕТКС – еңбекақы төлеудің ең кіші стандарты
47.	МССС – международный стандарт спутниковых систем	ЖЖХС – жерсеріктік жүйенің халықаралық стандарты
48.	МШУ – малозумное устройство	АШҚ – аз шуылды құрылғы
49.	НИР – научно-исследовательская работа	ҒЗЖ – ғылыми-зерттеу жұмыстары

50.	НО ТРВ – национальный оператор телерадиовещания	ТРХТ ҰО – телерадиохабарды таратудың ұлттық операторы
51.	НС – начальник смены	АБ – ауысым бастығы
52.	НССТВ – национальная сеть спутникового телевидения	ЖТҰЖ – жерсеріктік телевидениенің ұлттық желісі
53.	ОДРТ – областная дирекция радио и телевидения	ОРТД – облыстық радио және телехабар тарату дирекциясы
54.	ОС – основные средства	НҚ – негізгі қаражат (құрал)
55.	ОЧС – одночастотная сеть	ДЖЖ – дара жиілікті желі
56.	ОЮЛ – объединение юридических лиц	ЗТБ – заңды тұлғалар бірлестігі
57.	ПДК – предельно допустимая концентрация	ШРК – шектеулі рұқсат етілетін концентрация
58.	ПДУ – пульт дистанционного управления	ҚБП – қашықтан басқару пульті
59.	ПНД – план начисленных доходов	ЕТЖ – есептелінген табыс жоспары
60.	ПО – программное обеспечение	БҚ – бағдарламамен қамтамасыз ету
61.	ППБ – правила противопожарной безопасности	ӨҚҚЕ – өртке қарсы қауіпсіздік ережесі
62.	ПСВТ – предприятие, объединяющее средства вещательного телевидения	ТХҚБК – телевидениенің хабар тарату құралдарын біріктіруші кәсіпорын
63.	ПСД – проектно-сметная документация	ЖСҚ – жобалау сметалық құжаттар
64.	ПТБ – правила техники безопасности	ТҚЕ – техникалық қауіпсіздік ережесі
65.	ПТУ – приемное телевизионное устройство	ТҚҚ – телевизиялық қабылдау құрылғысы
66.	ПТЭ – правила технической эксплуатации	ТПЕ – техникалық пайдалану ережесі

67.	ПУР – приемное устройство для ретранслятора	РҚҚ – ретрансляторға арналған қабылдау құрылғысы
68.	ПУЭ – правила устройства электроустановок	ЭҚЕ – электр қондырғыларын құру ережесі
69.	РВБ – ремонтно-восстановительная бригада	ЖҚБ – жөндеу-қалпына келтіру бригадасы
70.	РПС – радиопередающая станция	РТС – радио тарату станциясы
71.	РТМС – радио телевизионная маломощная станция	РТҚАС – радио телевизиялық қуаты аз станция
72.	РТПС – радио телевизионная передающая станция	РТТС – радио телевизиялық тарату станциясы
73.	РТС – радио телевизионная станция	РТС – радио телевизиялық станция
74.	РЦТС – регенератор цифровых телевизионных сигналов	ЦТСР – цифрлық телевизиялық сигналдардың регенераторы
75.	СВ – средневолновый	ОТ – орта толқынды
76.	СВТ – средство вещательного телевидения	ТТҚ – тарату телевизиясының құралы
77.	СИ – средства измерений	ӨҚ – өлшеу құралдары
78.	СКД – система контроля доступа	ҚБЖ – қосылуды бақылау жүйесі
79.	СМК – система менеджмента качества	СМЖ – сапа менеджментінің жүйесі
80.	СМР – строительно-монтажные работы	ҚҚЖ – құрылыс-құрастыру жұмыстары
81.	СЦТВ – спутниковое цифровое телевизионное вещание	ЖЦТХ – жерсеріктік цифрлы телевизиялық хабар тарату
82.	СЭВ – система эфирного вещания	ЭХТЖ – эфирлі хабар тарату жүйесі
83.	ТАИС – таможенная автоматизированная информационная система	КААЖ – кедендік автоматтандырылған ақпараттық жүйе
84.	ТВ – техническая возможность	ТМ – техникалық мүмкіндік

85.	ТИТ – телевизионная испытательная таблица	ТСК – телевизиялық сынақ кестесі
86.	ТМЦ – товарно-материальные ценности	ТМҚ – тауар-материалдық құндылықтар
87.	ТО – техническое описание	ТС – техникалық сипаттама
88.	ТОО – товарищество с ограниченной ответственностью	ЖШС – жауапкершілігі шектеулі серіктестік
89.	ТП – тарифный план	ТЖ – тарифтік жоспар
90.	ТРК – телерадио каналы	ТРА – телерадио арналар
91.	ТС – телевизионный сервер	ТС – телевизиялық сервер
92.	ТУ – технические условия	ТШ – техникалық шарттар
93.	ТЦ НСТ – технический центр национальной сети телерадиовещания	ТҰЖ ТО – телехабарлар таратудың ұлттық желісінің техникалық орталығы
94.	ТЭО – технико-экономическое обоснование	ТЭН – техникалық экономикалық негіздеме
95.	УД – управляющий директор	БД – басқарушы директор
96.	ФЭО – финансово-экономическое обоснование	ҚЭН – қаржылық экономикалық негіздеме
97.	ЦА – центральный аппарат	ОА – орталық аппарат
98.	ЦВТ – цифровое вещательное телевидение	ЦХТТ – цифрлық хабар тарату телевидениесі
99.	ЦКЗ – цифровой канал звука	ДЦА – дыбыстың цифрлық арнасы
100.	ЦКИ – цифровой канал изображения	БЦА – бейненің цифрлық арнасы
101.	ЦТ – цифровой телевизор	ЦТ – цифрлы теледидар
102.	ЦТК – цифровая телевизионная камера	ЦТК – цифрлы телевизиялық камера
103.	ЦТС – цифровой телевизионный сигнал	ЦТС – цифрлы телевизиялық сигнал

104.	ЦТЦ – цифровой телевизионный центр	ЦТО – цифрлық телевизиялық орталық
105.	ЦФТ – цифровой формат телерадиовещания	ТЦФ – телерадио хабарларын таратудың цифрлық форматы
106.	ЦЭ РТС – центр эксплуатации РТС	РТС ПО – РТС пайдалану орталығы
107.	ЧТП – частотно-территориальный план	ЖТЖ – жиілік-аумақтық жоспар
108.	ЭОЗ – экономически обоснованные затраты	ЭНШ – экономикалық негізделген шығындар
109.	ЭТН – эксплуатационно-технические нормы	ТПН – техникалық пайдалану нормалары
110.	ЭЦП – электронная цифровая подпись	ЭЦҚ – электрондық цифрлық қолтаңба

р/н №	Наименования структурных подразделений и должностей	Құрылымдық бөлімшелер мен лауазымдардың атаулары
1.	Председатель Правления	Басқарма Төрағасы
2.	Главный административный директор, член Правления	Бас әкімшілік директор, Басқарма мүшесі
3.	Главный коммерческий директор, член Правления	Бас коммерциялық директор, Басқарма мүшесі
4.	Главный финансовый директор, член Правления	Бас қаржы директор, Басқарма мүшесі
5.	Главный технический директор, член Правления	Бас техникалық директор, Басқарма мүшесі
6.	Директорат	Директорат
7.	Управляющий директор по работе с государственными органами	Мемлекеттік органдармен жұмыс жөніндегі басқарушы директор
8.	Управляющий директор – заместитель Главного коммерческого директора	Басқарушы директор – бас коммерциялық директордың орынбасары
9.	Управляющий директор по услугам телерадиовещания	Телерадио хабарларын тарату қызметтері жөніндегі басқарушы директор
10.	Управляющий директор по административным вопросам	Әкімшілік мәселелері жөніндегі басқарушы директор
11.	Управляющий директор – финансовый контролер	Басқарушы директор – қаржы бақылаушы
12.	Управляющий директор по экономическим вопросам	Экономикалық мәселелер жөніндегі басқарушы директор
13.	Управляющий директор по развитию эфирного вещания	Эфирлі хабар таратуды дамыту жөніндегі басқарушы директор
14.	Управляющий директор по спутниковым сетям	Жерсеріктік желілер жөніндегі басқарушы директор
15.	Управляющий директор по эксплуатации РТС	РТС пайдалану жөніндегі басқарушы директор

16.	Служба Совета директоров	Директорлар кеңесінің қызметі
17.	Группа по защите государственных секретов	Мемлекеттік құпияларды қорғау жөніндегі топ
18.	Служба внутреннего аудита	Ішкі аудит қызметі
19.	Служба безопасности и охраны труда	Қауіпсіздік және еңбекті қорғау қызметі
20.	Корпоративный секретарь	Корпоративтік хатшы
21.	Административно-стратегический блок	Әкімшілік стратегиялық блок
22.	Служба по связям с общественностью	Қоғаммен байланыс жөніндегі қызмет
23.	Служба управления недвижимостью	Жылжымайтын мүлікті басқару қызметі
24.	Административный департамент	Әкімшілік департамент
25.	Отдел производственного обеспечения	Өндірістік қамтамасыз ету бөлімі
26.	Отдел капитальных ремонтов	Күрделі жөндеу бөлімі
27.	Департамент государственных закупок	Мемлекеттік сатып алу департаменті
28.	Отдел электронных закупок	Электронды сатып алу бөлімі
29.	Отдел государственных закупок	Мемлекеттік сатып алу бөлімі
30.	Отдел планирования государственных закупок	Мемлекеттік сатып алуды жоспарлау бөлімі
31.	Департамент организации и контроля	Ұйымдастыру және бақылау департаменті
32.	Отдел мониторинга и контроля	Мониторинг және бақылау бөлімі
33.	Канцелярия	Кеңсе
34.	Отдел государственного языка	Мемлекеттік тіл бөлімі
35.	Департамент стратегического развития и корпоративного управления	Стратегиялық даму және корпоративтік басқару департаменті

36.	Департамент управления персоналом	Қызметкерлерді басқару бөлімі
37.	Отдел кадров	Кадрлар бөлімі
38.	Отдел рекрутинга и обучения	Рекрутинг және оқыту бөлімі
39.	Служба управления СМК	СМЖ басқару қызметі
40.	Юридический департамент	Заң департаменті
41.	Отдел по работе с филиалами	Филиалдармен жұмыс жөніндегі бөлім
42.	Отдел общеправового обеспечения	Жалпықұқықтық қамтамасыз ету бөлімі
43.	Отдел претензионно-исковой деятельности	Шағым-талап қызметі бөлімі
44.	Коммерческий блок	Коммерциялық блок
45.	Департамент маркетинга	Маркетинг департаменті
46.	Отдел аналитики и планирования услуг	Аналитика және қызметтерді жоспарлау бөлімі
47.	Отдел рекламы	Жарнама бөлімі
48.	Отдел контента и работы с программодателями	Контент және бағдарлама берушілермен жұмыс бөлімі
49.	Департамент продаж	Сату департаменті
50.	Отдел регионального развития и дистрибуции	Аймақтық даму және дистрибуция бөлімі
51.	Отдел корпоративных продаж	Корпоративтік сату бөлімі
52.	Служба информационной поддержки потребителей	Тұтынушыларды ақпараттық қолдау қызметі
53.	Отдел информационного обслуживания	Ақпараттық қызмет көрсету бөлімі
54.	Отдел технической поддержки	Техникалық қолдау бөлімі
55.	Департамент учета услуг и расчетов с потребителями	Тұтынушылармен есеп айырысу және қызметтерді есепке алу департаменті

56.	Отдел расчетов за услуги спутникового телевидения	Жерсеріктік телевидение қызметтері үшін есеп айырысу бөлімі
57.	Отдел расчетов с корпоративными клиентами	Корпоративті клиенттермен есеп айырысу бөлімі
58.	Департамент взаимодействия с теле-, радиоканалами	Теле-, радиоарналармен өзара әрекет ету департаменті
59.	Отдел по взаимодействию с государственными органами	Мемлекеттік органдармен өзара әрекет ету бөлімі
60.	Отдел работы с теле-, радиоканалами	Теле-, радиоарналармен жұмыс бөлімі
61.	Технический блок	Техникалық блок
62.	Департамент информационных технологий	Ақпараттық технологиялар департаменті
63.	Отдел развития корпоративных систем и управления безопасностью информационных технологий	Корпоративтік жүйелерді дамыту және ақпараттық технологиялар қауіпсіздігін басқару бөлімі
64.	Отдел администрирования серверов и операционных систем	Серверлер мен операциялық жүйелерге әкімшілік ету бөлімі
65.	Отдел технической поддержки и регионального управления	Техникалық қолдау және аймақтық басқару бөлімі
66.	Отдел развития и эксплуатации транспортных сетей и коммуникаций	Көлік желілері мен коммуникацияларды дамыту және пайдалану бөлімі
67.	Отдел администрирования корпоративных систем	Корпоративтік жүйелерге әкімшілік ету бөлімі
68.	Департамент модернизации и развития эфирного вещания	Эфирлі телехабарларды таратуды жаңғырту және дамыту департаменті
69.	Отдел развития эфирного вещания	Эфирлі хабар таратуды дамыту бөлімі
70.	Отдел обеспечения мониторинга и реализации программ развития	Даму бағдарламасын жүзеге асыру мониторингін қамтамасыз ету бөлімі

71.	Департамент по эксплуатации РТС	РТС пайдалану жөніндегі департамент
72.	Отдел эксплуатации РТС	РТС пайдалану бөлімі
73.	Отдел метрологии	Метрология бөлімі
74.	Производственная лаборатория	Өндірістік зертхана
75.	Департамент энергетики и климатехники	Энергетика және климатехника департаменті
76.	Отдел энергетики	Энергетика бөлімі
77.	Отдел климатехники	Климатехника бөлімі
78.	Департамент эксплуатации и развития спутниковых сетей	Жерсеріктік желілерді пайдалану және дамыту департаменті
79.	Отдел развития спутниковых сетей	Жерсеріктік желілерді дамыту бөлімі
80.	Отдел разрешений и учета ресурсов	Ресурстарды есепке алу және рұқсат ету бөлімі
81.	Отдел эксплуатации спутниковых сетей	Жерсеріктік желілерді пайдалану бөлімі
82.	Отдел развития радиовещания	Радиохабарларды дамыту бөлімі
83.	Центр управления и мониторинга сети	Желілерді басқару және мониторингтеу орталығы
84.	Служба мониторинга сети	Желіні мониторингтеу қызметі
85.	Отдел технической поддержки и развития сети	Желілерді техникалық қолдау және дамыту бөлімі
86.	Отдел формирования сети	Желілерді қалыптастыру бөлімі
87.	Служба обеспечения системы мониторинга	Мониторинг жүйесін қамтамасыз ету қызметі
88.	Отдел управления проектами	Жобаларды басқару бөлімі
89.	Финансовый блок	Қаржы блогы
90.	Департамент бухгалтерского и налогового учета	Бухгалтерлік және салықты есепке алу департаменті
91.	Отдел бухгалтерского учета	Бухгалтерлік есепке алу бөлімі

92.	Отдел налогового учета	Салықтық есепке алу бөлімі
93.	Департамент тарифов и раздельного учета	Тарифтер және жеке есепке алу департаменті
94.	Отдел методологии и тарифов	Методология және тарифтер бөлімі
95.	Отдел формирования себестоимости затрат и раздельного учета	Шығынның өзіндік құнын қалыптастыру және жеке есепке алу бөлімі
96.	Отдел нормирования	Нормалау бөлімі
97.	Департамент финансов	Қаржы департаменті
98.	Отдел финансовой деятельности	Қаржы қызметтері бөлімі
99.	Отдел операционной деятельности	Операциялық қызметтер бөлімі
100.	Департамент формирования новых услуг	Жаңа қызметтерді қалыптастыру департаменті
101.	Отдел развития новых услуг	Жаңа қызметтерді дамыту бөлімі
102.	Отдел технической поддержки услуг электронной программы передач и системы условного доступа	Электронды бағдарламаларды беру қызметін және шартты қосылу жүйелерін техникалық қолдау бөлімі
103.	Департамент финансового контроля	Қаржыны бақылау департаменті
104.	Департамент экономики и планирования	Экономика және жоспарлау департаменті
105.	Отдел экономики и планирования	Экономика және жоспарлау бөлімі
106.	Отдел проектного планирования и финансирования	Жобалық жоспарлау және қаржыландыру бөлімі

р/н №	Наименования структурных подразделений (в сокращении)	Құрылымдық бөлімшелердің атаулары (қысқартылған түрде)
1.	ССД – Служба Совета директоров	ДКҚ – Директорлар кеңесінің қызметі
2.	ГЗГС – Группа по защите государственных секретов	МҚҚТ – Мемлекеттік құпияларды қорғау жөніндегі топ
3.	СВА – Служба внутреннего аудита	ІАҚ – Ішкі аудит қызметі
4.	СБиТ – Служба безопасности и охраны труда	ҚЕҚҚ – Қауіпсіздік және еңбекті қорғау қызметі
5.	КС – Корпоративный секретарь	КХ – Корпоративтік хатшы
6.	АСБ – Административно-стратегический блок	ӘСБ – Әкімшілік стратегиялық блок
7.	ССО – Служба по связям с общественностью	ҚБҚ – Қоғаммен байланыс жөніндегі қызмет
8.	СУН – Служба управления недвижимостью	ЖМБҚ – Жылжымайтын мүлікті басқару қызметі
9.	АД – Административный департамент	ӘД – Әкімшілік департамент
10.	ОПО – Отдел производственного обеспечения	ӨҚБ – Өндірістік қамтамасыз ету бөлімі
11.	ОКР – Отдел капитальных ремонтов	КЖБ – Күрделі жөндеу бөлімі
12.	ДГЗ – Департамент государственных закупок	МСД – Мемлекеттік сатып алу департаменті
13.	ОЭЗ – Отдел электронных закупок	ЭСБ – Электрондық сатып алу бөлімі
14.	ОГЗ – Отдел государственных закупок	МСБ – Мемлекеттік сатып алу бөлімі

15.	ОПГЗ – Отдел планирования государственных закупок	МСЖБ – Мемлекеттік сатып алуды жоспарлау бөлімі
16.	ДОК – Департамент организации и контроля	ҰБД – Ұйымдастыру және бақылау департаменті
17.	ОМК – Отдел мониторинга и контроля	МББ – Мониторинг және бақылау бөлімі
18.	Канцелярия	Кеңсе
19.	ОГЯ – Отдел государственного языка	МТБ – Мемлекеттік тіл бөлімі
20.	ДСРКУ – Департамент стратегического развития и корпоративного управления	СДКБД – Стратегиялық даму және корпоративтік басқару департаменті
21.	ДУП – Департамент управления персоналом	ҚББ – Қызметкерлерді басқару бөлімі
22.	ОК – Отдел кадров	КБ – Кадрлар бөлімі
23.	ОРИО – Отдел рекрутинга и обучения	РжОБ – Рекрутинг және оқыту бөлімі
24.	СУ СМК – Служба управления СМК	СМЖ БҚ – СМЖ басқару қызметі
25.	ЮД – Юридический департамент	ЗД – Заң департаменті
26.	ОРФ – Отдел по работе с филиалами	ФЖБ – Филиалдармен жұмыс жөніндегі бөлім
27.	ООО – Отдел общеправового обеспечения	ЖҚБ – Жалпықұқықтық қамтамасыз ету бөлімі
28.	ОПИД – Отдел претензионно-исковой деятельности	ШТҚБ – Шағым-талап қызметі бөлімі
29.	КБ – Коммерческий блок	КБ – Коммерциялық блок
30.	ДМ – Департамент маркетинга	МД – Маркетинг департаменті

31.	ОАПУ – Отдел аналитики и планирования услуг	АҚЖБ – Аналитика және қызметтерді жоспарлау бөлімі
32.	ОР – Отдел рекламы	ЖБ – Жарнама бөлімі
33.	ОКиРП – Отдел контента и работы с программодателями	КБЖБ – Контент және бағдарлама берушілермен жұмыс бөлімі
34.	ДП – Департамент продаж	СД – Сату департаменті
35.	ОРРД – Отдел регионального развития и дистрибуции	АДДБ – Аймақтық даму және дистрибуция бөлімі
36.	ОКП – Отдел корпоративных продаж	КСБ – Корпоративтік сату бөлімі
37.	СИПП – Служба информационной поддержки потребителей	ТАКҚ – Тұтынушыларды ақпараттық қолдау қызметі
38.	ОИО – Отдел информационного обслуживания	АҚБ – Ақпараттық қызмет көрсету бөлімі
39.	ОТП – Отдел технической поддержки	ТҚБ – Техникалық қолдау бөлімі
40.	ДУУРП – Департамент учета услуг и расчетов с потребителями	ТЕКЕД – Тұтынушылармен есеп айырысу және қызметтерді есепке алу департаменті
41.	ОРУСТ – Отдел расчетов за услуги спутникового телевидения	ЖТҚЕБ – Жерсеріктік телевидение қызметтері үшін есеп айырысу бөлімі
42.	ОРКК – Отдел расчетов с корпоративными клиентами	ККЕБ – Корпоративті клиенттермен есеп айырысу бөлімі
43.	ДВТ – Департамент взаимодействия с телерадиоканалами	ТӨД – Телерадиоарналармен өзара әрекет ету департаменті
44.	ОВГО – Отдел по взаимодействию с государственными органами	МОӨБ – Мемлекеттік органдармен өзара әрекет ету бөлімі
45.	ОРТ – Отдел работы с телерадиоканалами	ТЖБ – Телерадиоарналармен жұмыс бөлімі

46.	ТБ – Технический блок	ТБ – Техникалық блок
47.	ДИТ – Департамент информационных технологий	АТД – Ақпараттық технологиялар департаменті
48.	ОРКСУБИТ – Отдел развития корпоративных систем и управления безопасностью информационных технологий	КЖДАТҚББ – Корпоративтік жүйелерді дамыту және ақпараттық технологиялар қауіпсіздігін басқару бөлімі
49.	ОАСОС – Отдел администрирования серверов и операционных систем	СОЖӘБ – Серверлер және операциялық жүйелерге әкімшілік ету бөлімі
50.	ОТПРУ – Отдел технической поддержки и регионального управления	ТҚАББ – Техникалық қолдау және аймақтық басқару бөлімі
51.	ОРЭТСиК – Отдел развития и эксплуатации транспортных сетей и коммуникаций	КЖҚДжПБ – Көлік желілері және коммуникацияларды дамыту және пайдалану бөлімі
52.	ОАКС – Отдел администрирования корпоративных систем	КЖӘБ – Корпоративтік жүйелерге әкімшілік ету бөлімі
53.	ДМРЭТ – Департамент модернизации и развития эфирного телевидения	ЭТЖДД – Эфирлі телехабарларды таратуды жаңғырту және дамыту департаменті
54.	ОРЭВ – Отдел развития эфирного вещания	ЭХДБ – Эфирлі хабар таратуды дамыту бөлімі
55.	ООМРПР – Отдел обеспечения мониторинга и реализации программ развития	ДБЖМҚБ – Даму бағдарламасын жүзеге асыру және мониторингін қамтамасыз ету бөлімі
56.	ДЭ РТС – Департамент по эксплуатации РТС	РТС ПД – РТС пайдалану жөніндегі департамент
57.	ОЭ РТС – Отдел эксплуатации РТС	РТС ПБ – РТС пайдалану бөлімі
58.	ОМ – Отдел метрологии	МБ – Метрология бөлімі
59.	ПЛ – Производственная лаборатория	ӨЗ – Өндірістік зертхана

60.	ДЭК – Департамент энергетика и климатехники	ЭКД – Энергетика және климатехника департаменті
61.	ОЭ – Отдел энергетика	ЭБ – Энергетика бөлімі
62.	ОК – Отдел климатехники	КБ – Климатехника бөлімі
63.	ДЭРСС – Департамент эксплуатации и развития спутниковых сетей	ЖЖПДД – Жерсеріктік желілерді пайдалану және дамыту департаменті
64.	ОРСС – Отдел развития спутниковых сетей	ЖЖДБ – Жерсеріктік желілерді дамыту бөлімі
65.	ОРУР – Отдел разрешений и учета ресурсов	РЕРБ – Рұқсат етілген және есепке алынған ресурстар бөлімі
66.	ОЭСС – Отдел эксплуатации спутниковых сетей	ЖЖПБ – Жерсеріктік желілерді пайдалану бөлімі
67.	ОРР – Отдел развития радиовещания	РДБ – Радиохабарларды дамыту бөлімі
68.	ЦУМС – Центр управления и мониторинга сети	ЖБМБ – Желілерді басқару және мониторингтеу бөлімі
69.	СМС – Служба мониторинга сети	ЖМҚ – Желіні мониторингтеу қызметі
70.	ОТПРС – Отдел технической поддержки и развития сети	ЖТҚДБ – Желілерді техникалық қолдау және дамыту бөлімі
71.	ОФС – Отдел формирования сети	ЖҚБ – Желілерді қалыптастыру бөлімі
72.	СОСМ – Служба обеспечения системы мониторинга	МЖҚҚ – Мониторинг жүйесін қамтамасыз ету қызметі
73.	ОУП – Отдел управления проектами	ЖББ – Жобаларды басқару бөлімі
74.	ФБ – Финансовый блок	ҚБ – Қаржы блогы
75.	ДБНУ – Департамент бухгалтерского и налогового учета	БСЕД – Бухгалтерлік және салықты есепке алу департаменті

76.	ОБУ – Отдел бухгалтерского учета	БЕБ – Бухгалтерлік есепке алу бөлімі
77.	ОНУ – Отдел налогового учета	СЕБ – Салықтық есепке алу бөлімі
78.	ДТРУ – Департамент тарифов и раздельного учета	ТЖЕД – Тарифтер және жеке есепке алу департаменті
79.	ОМТ – Отдел методологии и тарифов	МТБ – Методология және тарифтер бөлімі
80.	ОФСЗРУ – Отдел формирования себестоимости затрат и раздельного учета	ШӨҚЖЕБ – Шығынның өзіндік құнын қалыптастыру және жеке есепке алу бөлімі
81.	ОН – Отдел нормирования	НБ – Нормалау бөлімі
82.	ДФ – Департамент финансов	ҚД – Қаржы департаменті
83.	ОФД – Отдел финансовой деятельности	ҚҚБ – Қаржы қызметтері бөлімі
84.	ООД – Отдел операционной деятельности	ОҚБ – Операциялық қызметтер бөлімі
85.	ДФНУ – Департамент формирования новых услуг	ЖҚҚД – Жаңа қызметтерді қалыптастыру департаменті
86.	ОРНУ – Отдел развития новых услуг	ЖҚДБ – Жаңа қызметтерді дамыту бөлімі
87.	ОТПУЭППСУД – Отдел технической поддержки услуг электронной программы передач и системы условного доступа	ЭББҚЖШҚЖТҚБ – Электронды бағдарламаларды беру қызметін және шартты қосылу жүйелерін техникалық қолдау бөлімі
88.	ДФК – Департамент финансового контроля	ҚБД – Қаржыны бақылау департаменті
89.	ДЭиП – Департамент экономики и планирования	ЭЖД – Экономика және жоспарлау департаменті
90.	ОЭП – Отдел экономики и планирования	ЭЖБ – Экономика және жоспарлау бөлімі
91.	ОППФ – Отдел проектного планирования и финансирования	ЖЖҚБ – Жобалық жоспарлау және қаржыландыру бөлімі

Құжатайналымда жиі қолданылатын атаулар
Часто употребляемые наименования в документообороте

1.	Агентство по управлению земельными ресурсами Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Жер ресурстарын басқару агенттігі
2.	Агентство Республики Казахстан по статистике	Қазақстан Республикасы Статистика агенттігі
3.	Агентство Республики Казахстан по защите конкуренции	Қазақстан Республикасы Бәсекелестікті қорғау жөніндегі агенттік
4.	Агентство Республики Казахстан по регулированию естественных монополий	Қазақстан Республикасы Табиғи монополияларды реттеу агенттігі
5.	Акимат Западно-Казахстанской области	Батыс Қазақстан облысының әкімдігі
6.	Акционерное общество «Агентство «Хабар»	«Хабар» агенттігі» акционерлік қоғамы
7.	Акционерное общество «Национальная компания «Казгарыш»	«Қазғарыш» ұлттық компаниясы» акционерлік қоғамы
8.	Акционерное общество «Национальный инновационный фонд»	«Ұлттық инновациялық қор» акционерлік қоғамы
9.	Акционерное общество «Казпочта»	«Қазпочта» акционерлік қоғамы
10.	Акционерное общество «Қазақтелеком»	«Қазақтелеком» акционерлік қоғамы
11.	Акционерное общество «Национальные информационные технологии»	«Ұлттық ақпараттық технологиялар» акционерлік қоғамы
12.	Акционерное общество «Республиканский центр космической связи»	«Республикалық ғарыштық байланыс орталығы» акционерлік қоғамы

13.	Акционерное общество «Фонд национального благосостояния «Самрук-Казына»	«Самұрық-Қазына» ұлттық әл-ауқат қоры» акционерлік қоғамы
14.	Акционерное общество «Центр маркетингово-аналитических исследований»	«Маркетинг-талдамалық зерттеулер орталығы» акционерлік қоғамы
15.	АО «Казахстанский центр государственно-частного партнерства»	«Қазақстандық мемлекеттік-жеке серіктестік орталығы» акционерлік қоғамы
16.	Аэрокосмический комитет	Аэроғарыш комитеті
17.	Департамент государственной политики в области связи	Байланыс саласындағы мемлекеттік саясат департаменті
18.	Комитет государственного санитарно-эпидемиологического надзора	Мемлекеттік санитарлық-эпидемиологиялық қадағалау комитеті
19.	Комитет финансового контроля и государственных закупок	Қаржылық бақылау және мемлекеттік сатып алу комитеті
20.	Комитет государственного имущества и приватизации	Мемлекеттік мүлік және жекешелендіру комитеті
21.	Комитет гражданской авиации	Азаматтық авиация комитеті
22.	Комитет информации и архивов	Ақпарат және мұрағат комитеті
23.	Комитет казначейства	Қазынашылық комитеті
24.	Комитет по защите конкуренции	Бәсекелестікті қорғау комитеті
25.	Комитет по языкам	Тіл комитеті
26.	Комитет по регулированию торговой деятельности	Сауда қызметін реттеу комитеті
27.	Комитет по техническому регулированию и метрологии	Техникалық реттеу және метрология комитеті
28.	Комитет транспорта и путей сообщения	Көлік және қатынас жолдары комитеті
29.	Комитет транспортного контроля	Көліктік бақылау комитеті
30.	Межрегиональный департамент государственного имущества и приватизации	Өңіраралық мемлекеттік мүлік және жекешелендіру департаменті

31.	Министерство транспорта и коммуникаций Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Көлік және коммуникациялар министрлігі
32.	Министерство индустрии и новых технологий Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі
33.	Министерство иностранных дел Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Сыртқы істер министрлігі
34.	Министерство культуры и информации Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі
35.	Министерство нефти и газа Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Мұнай және газ министрлігі
36.	Министерство обороны Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Қорғаныс министрлігі
37.	Министерство по чрезвычайным ситуациям Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Төтенше жағдайлар министрлігі
38.	Министерство финансов Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі
39.	Министерство экономического развития и торговли Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Экономикалық даму және сауда министрлігі
40.	Министерство юстиции Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Әділет министрлігі
41.	Налоговый комитет	Салық комитеті
42.	Национальное космическое агентство Республики Казахстан	Қазақстан Республикасы Ұлттық ғарыш агенттігі
43.	Открытое акционерное общество «Республиканская газета «Егемен Қазақстан»	«Егемен Қазақстан» республикалық газеті» ашық акционерлік қоғамы
44.	Республиканское государственное предприятие «Центр технического сопровождения и анализа в области телекоммуникаций»	«Телекоммуникация саласындағы техникалық сүйемелдеу және талдау орталығы» Республикалық мемлекеттік кәсіпорын

45.	Управление внутреннего аудита и мониторинга государственных активов	Ішкі аудит және мемлекеттік активтерді мониторингтеу басқармасы
46.	Управление внутренней политики акимата	Әкімдіктің ішкі саясат басқармасы
47.	Центр обслуживания населения	Халыққа қызмет көрсету орталығы
48.	Шанхайская организация сотрудничества	Шанхай ынтымақтастық ұйымы
49.	Электронное правительство	Электрондық үкімет

Библиография

1. Закон Республики Казахстан от 18 января 2012 года №545-IV «О телерадиовещании».
2. Закон Республики Казахстан «Об аккредитации в области оценки соответствия (с изменениями и дополнениями по состоянию на 05.07.2011 г.)
3. Закон Республики Казахстан от 15 мая 2007 года №251-III «Трудовой кодекс Республики Казахстан», Алматы, 2010
4. Закон Республики Казахстан от 21 сентября 1994 года №156-XIII «О транспорте в Республике Казахстан» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 17.07.2009 г.)
5. Закон Республики Казахстан от 7 июня 2000 года №53-II «Об обеспечении единства измерений» (с изменениями и дополнениями по состоянию на 15.07.2011г.)
6. Закон Республики Казахстан от 5 июля 2004 года №567-II «О связи».
7. Закон Республики Казахстан от 23 июля 1999 года «О средствах массовой информации».
8. Проект Государственного стандарта Республики Казахстан «Цифровое вещательное телевидение Республики Казахстан. Термины и определения» СТ РК 1946-2010.
9. Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігі Тіл комитеті «Техникалық терминдер сөздігі», Алматы: «Таймас» баспа үйі, 2009.
10. Қазақстан Үкіметі жанындағы Мемлекеттік терминология комиссиясы бекіткен телекоммуникация мен байланыс саласында жиі қолданылатын терминдер. Астана, 2010.
11. Қазақстан Республикасы Мәдениет министрлігі Тіл комитеті Русско-казахский разговорник для работников сферы статистики бухгалтерского учета и налогов. Астана, 2010.
12. Министерство культуры и информации Республики Казахстан Комитет по языкам, Русско-казахский словарь 1-2 том. Алматы: Издательство «Арыс», 2007.
13. Орысша-қазақша және қазақша-орысша онлайн сөздік. sozdik.kz

SAP AG компаниясының экономика және қаржы саласы бойынша ұсынған терминдер топтамасы

Component ID	Component Name	EN Term	Decision by Both Suppliers
GRC	Governance, Risk and Compliance	flag	жалауша
GRC-RM	GRC Risk Management	context	мәтінмен
GRC-RM	GRC Risk Management	validation	тексеру
GRC-SPM-SR	Sustainability Reporting	conversion factor	түрлендіру коэффициенті
ICM	Incentive and Commission Management	access type	рұқсат түрі
ICM	Incentive and Commission Management	acquisition costs	аквизиттік шығын
ICM	Incentive and Commission Management	activity	әрекет
ICM	Incentive and Commission Management	activity type	әрекет түрі
ICM	Incentive and Commission Management	agreement type	келісімшарт түрі
ICM	Incentive and Commission Management	application	өтініш
ICM	Incentive and Commission Management	application log	қолданба журналы
ICM	Incentive and Commission Management	assignment group	тағайындалған нысандар тобы
ICM	Incentive and Commission Management	assignment type	тағайындау түрі

ICM	Incentive and Commission Management	calculation	есептеу
ICM	Incentive and Commission Management	calculation date	есептеу күні
ICM	Incentive and Commission Management	calculation type	есептеу түрі
ICM	Incentive and Commission Management	characteristic attribute	сипат атрибуты
ICM	Incentive and Commission Management	clearing item	теңестіру тармағы
ICM	Incentive and Commission Management	commission	комиссия
ICM	Incentive and Commission Management	contract type	келісімшарт түрі
ICM	Incentive and Commission Management	correspondence	корреспонденция
ICM	Incentive and Commission Management	cross selling	кросс-селлинг
ICM	Incentive and Commission Management	determination type	анықтау түрі
ICM	Incentive and Commission Management	determination type	анықтау түрі
ICM	Incentive and Commission Management	distribute	үлестіру
ICM	Incentive and Commission Management	distribution	үлестірім
ICM	Incentive and Commission Management	distribution channel	үлестіру арнасы

ICM	Incentive and Commission Management	distribution rule	үлестіру ережесі
ICM	Incentive and Commission Management	document type	құжат түрі
ICM	Incentive and Commission Management	due date	төлеу күні
ICM	Incentive and Commission Management	external data transfer	сыртқы дерек тасымалдау
ICM	Incentive and Commission Management	generation	күру
ICM	Incentive and Commission Management	ledger	бухгалтерлік кітап
ICM	Incentive and Commission Management	link object	байланыс нысаны
ICM	Incentive and Commission Management	notification	хабарландыру
ICM	Incentive and Commission Management	object	нысан
ICM	Incentive and Commission Management	object number	нысан нөмірі
ICM	Incentive and Commission Management	object type	нысан түрі
ICM	Incentive and Commission Management	partner type	серіктес түрі
ICM	Incentive and Commission Management	pay	төлем
ICM	Incentive and Commission Management	position	қызмет

ICM	Incentive and Commission Management	pro rata temporis	pro rata temporis
ICM	Incentive and Commission Management	process control	процесті басқару
ICM	Incentive and Commission Management	process type	процесс түрі
ICM	Incentive and Commission Management	processing type	өңдеу түрі
ICM	Incentive and Commission Management	referencing	сүйену
ICM	Incentive and Commission Management	release type	босату түрі
ICM	Incentive and Commission Management	result type	нәтиже түрі
ICM	Incentive and Commission Management	result type	нәтиже түрі
ICM	Incentive and Commission Management	settlement	есеп айырысу
ICM	Incentive and Commission Management	settlement run	есеп айырысу сеансы
ICM	Incentive and Commission Management	settlement type	есеп айырысу түрі
ICM	Incentive and Commission Management	simulation run	үлгілеу сеансы
ICM	Incentive and Commission Management	target object	мақсатты нысан
ICM	Incentive and Commission Management	transaction	операция

ICM	Incentive and Commission Management	transfer	тасымалдау
ICM	Incentive and Commission Management	valuation	бағалау
ICM	Incentive and Commission Management	valuation type	бағалау түрі
ICM-CRD	Credentialing	expiry date	аяқталу мерзімі
ICM-CRD	Credentialing	requirement type	талап түрі
ICM-PFO	Portfolio Assignment	segment	сегмент
ICM-PFO	Portfolio Assignment	segment type	сегмент түрі
ICM-PFO	Portfolio Assignment	segmentation	сегменттеу
IM	Investment Management	budget distribution	бюджетті үлестіру
IM	Investment Management	characteristics catalog	сипаттар каталогы
IM	Investment Management	characteristics combination	сипаттар тіркесімі
IM	Investment Management	commitment	міндеттеме
IM	Investment Management	distribution key	үлестіру кілті
IM	Investment Management	distribution type	үлестіру түрі
IM	Investment Management	edit ID	өндеу идентификаторы
IM	Investment Management	field key	өріс кілті
IM	Investment Management	final settlement	соңғы есеп айырысу
IM	Investment Management	hierarchy tree	иерархиялық тармақты құрылым
IM	Investment Management	Investment Management	Инвестицияны басқару
IM	Investment Management	net present value	таза құн

IM	Investment Management	plan version	жоспар нұсқасы
IM	Investment Management	planning profile	жоспарлау профилі
IM	Investment Management	position currency	тармақ валютасы
IM	Investment Management	predecessor	алдыңғы тармақ
IM	Investment Management	program position ID	бағдарлама тармағының идентификаторы
IM	Investment Management	remainder	қалдық
IM	Investment Management	reporting currency	есеп валютасы
IM	Investment Management	source assignment	бастапқы тағайындау
IM	Investment Management	supplement	қосымша
IM	Investment Management	user field	пайдаланушы өрісі
IM	Investment Management	valuation view	бағалау көрінісі
IS-A	Industry Solution Automotive	settlement profile	есеп айырысу профилі
IS-A	Industry Solution Automotive	supplier	жабдықтаушы
IS-AD	Aerospace & Defence Industry Solution	removal	алмастыру
IS-A-DBM	Dealer Business Management	access sequence	кіру реті
IS-A-DBM	Dealer Business Management	order item	тапсырыс тармағы
IS-A-DBM	Dealer Business Management	package	бума
IS-A-DBM	Dealer Business Management	package number	бума нөмірі
IS-A-DBM	Dealer Business Management	pro forma invoice	шот-проформа

IS-AD-MPN	Manufacturer Part Number	subitem	ішкі тармақ
IS-AD-PRM	Preventive Maintenance	component	құрамдас
IS-AD-SPC	Specification 2000	component	құрамдас
IS-A-JIT	Just-In-Time Processing	call type	шақыру түрі
IS-A-JIT	Just-In-Time Processing	pick list	таңдау тізімі
IS-A-JIT	Just-In-Time Processing	tolerance limit	рұқсат шегі
IS-A-RL	Returnable Packaging Logistics	subsequent posting	кейінгі өткізбе
IS-A-RL	Returnable Packaging Logistics	transmission	тасымалдау
IS-A-S2L	Production Supply	requirement	талап
IS-B	Bank Components	balance sheet item	баланс тармағы
IS-B	Bank Components	business partner category	бизнес серіктес түрі
IS-B	Bank Components	characteristic	сипат
IS-B	Bank Components	characteristic value	сипат мәні
IS-B	Bank Components	external data transfer	сыртқы деректерді тасымалдау
IS-B	Bank Components	price	баға
IS-B	Bank Components	regulatory reporting	міндетті есеп
IS-B	Bank Components	role category	рөл санаты
IS-B	Bank Components	settlement	есеп айырысу
IS-B-BCA	Bank Customer Accounts	account settlement	шот сальдосын есептеу
IS-B-BCA	Bank Customer Accounts	notice period	келісімді бұзу мерзімі
IS-B-BCA	Bank Customer Accounts	reporting currency	есеп валютасы
IS-B-PA	Profitability Analysis	base value	негізгі мән
IS-B-RA	Risk Analysis	asset transaction	актив транзакциясы

IS-B-RA	Risk Analysis	credit balance	кредиттік сальдо
IS-B-RA	Risk Analysis	discount	жеңілдік
IS-B-RA	Risk Analysis	flow category	ағын санаты
IS-B-RA	Risk Analysis	grouping characteristic	топтау сипаты
IS-B-RA	Risk Analysis	node type	түйін түрі
IS-B-RA-CL	Default Risk and Limit System	collateral	қамтамасыз ету
IS-B-RA-CL	Default Risk and Limit System	risk category	тәуекел санаты
IS-B-SA-ALM	Asset/Liability Management	key figure category	көрсеткіш санаты
IS-EC-BOS	Customer Bill of Services	main item	басты тармақ
IS-EC-BOS	Customer Bill of Services	object category	нысан санаты
IS-EC-BOS	Customer Bill of Services	subcontracting	қосалқы мердігерлерді басқару
IS-EC-BOS	Customer Bill of Services	subcontractor	қосалқы мердігер
IS-EC-BOS	Customer Bill of Services	subitem	ішкі тармақ
IS-EC-CEM	Construction Equipment Management	recipient type	алушы түрі
IS-EC-CEM	Construction Equipment Management	settlement calendar	есеп айырысу күнтізбесі
IS-EC-CEM	Construction Equipment Management	settlement type	есеп айырысу түрі
IS-EC-CEM	Construction Equipment Management	settlement type	есеп айырысу түрі
IS-H	SAP Healthcare	activity category	әрекет санаты
IS-H	SAP Healthcare	assignment type	тағайындау түрі
IS-H	SAP Healthcare	blocking reason	құлыптау себебі

IS-H	SAP Healthcare	business partner	бизнес серіктес
IS-H	SAP Healthcare	certificate category	емдеу құжатының санаты
IS-H	SAP Healthcare	context	мәтінмен
IS-H	SAP Healthcare	delivery category	жеткізу санаты
IS-H	SAP Healthcare	form type	формуляр түрі
IS-H	SAP Healthcare	last name	тегі
IS-H	SAP Healthcare	message type	хабар түрі
IS-H	SAP Healthcare	procedure	процедура
IS-H	SAP Healthcare	recipient type	алушы түрі
IS-H	SAP Healthcare	scheduling type	жоспарлау түрі
IS-H	SAP Healthcare	start date	басталу күні
IS-H	SAP Healthcare	start time	басталу уақыты
IS-H	SAP Healthcare	status number	күй нөмірі
IS-H	SAP Healthcare	status profile	күй профилі
IS-H	SAP Healthcare	transfer data	аударым жайлы мәлімет
IS-H	SAP Healthcare	valid-from date	іске қосылған күні
IS-HER-CM	Campus Management	audit trail	өзгерістер журналын жүргізу
IS-HER-CM	Campus Management	display type	көрсету түрі
IS-HER-CM	Campus Management	process type	процесс түрі
IS-HT-DRM	Distributor-Reseller-Management	available quantity	қол жетімді сан
IS-HT-DRM	Distributor-Reseller-Management	end customer	соңғы тұтынушы
IS-M	SAP Media	contact person	байланыс тұлғасы
IS-R	Retail	cost center	шығын көзі
IS-R	Retail	listing procedure	тізімдеу процедурасы
IS-R	Retail	material category	материал санаты
IS-R	Retail	material class	материал класы

IS-R	Retail	minimum target stock	минималды мақсатты қор
IS-R	Retail	open-to-buy	сатып алудың ашық бюджеті
IS-R	Retail	origin indicator	шығу тегі индикаторы
IS-R	Retail	past period	өткен кезең аралығы
IS-R	Retail	posting list	өткізбелер тізімі
IS-R	Retail	price point	негізгі баға
IS-R	Retail	procedure for additional	қосымшаларды орнату процедурасы
IS-R	Retail	remaining shelf life	қалдықты жарамдылық мерзімі
IS-R	Retail	retail margin	бөлшек сауда маржасы
LE-WM	Warehouse Management	posting change	өткізбе өзгерісі
LE-WM	Warehouse Management	posting change notice	өткізбе өзгерісі туралы ескерту
LE-WM	Warehouse Management	preallocated stock	алдын ала бөлінген қор
LO	Logistics	signature strategy	электрондық қолтаңба стратегиясы
LO-CM	Configuration management	baseline	негізгі жол
LO-MD	Logistics Basic Data	maintenance status	жүргізу күйі
LO-PDM	Product Data Management	object type	нысан түрі
LO-SPM	Service Parts Management	inbound delivery	кіріс жеткізілім
LO-VC	Variant Configuration	object dependencies	нысан тәуелділіктері
LO-VC	Variant Configuration	term	шарт
MM	Materials Management	availability calculation	бар-жоғын есептеу
MM	Materials Management	availability check	бар-жоғын тексеру
MM	Materials Management	external procurement	сырттай дайындау

MM-IM	Inventory Management	base date	негізгі күн
MM-IM	Inventory Management	blocked stock	құлыпталған қор
MM-IM	Inventory Management	consumption	тұтыну
MM-IM	Inventory Management	goods receipt blocked stock	түсім кезінде құлыпталған тауар
MM-IM	Inventory Management	planned receipt	жоспарланған түсім
MM-IM	Inventory Management	total consumption	жалпы тұтыну көлемі
MM-IM	Inventory Management	valuated goods receipt blocked stock	түсім кезіндегі құлыпталып бағаланған тауар
MM-IV	Invoice Verification	average delivered price	жеткізілімнің орташа бағасы
MM-IV	Invoice Verification	base value	бастапқы құн
MM-IV	Invoice Verification	business place	бизнес орны
MM-IV	Invoice Verification	invoice receipt	шот алу
MM-IV	Invoice Verification	LIFO/FIFO-relevant	LIFO/FIFO қатысты
MM-IV	Invoice Verification	monthly receipt	ай сайынғы алу
MM-IV	Invoice Verification	stochastic blocking	кездейсоқ құлыптау
MM-PUR	Purchasing	account assignment category	бухгалтерлік жазба санаты
MM-PUR	Purchasing	effective price	нақты баға
MM-PUR	Purchasing	firm zone	жеткізу мерзімі
MM-PUR	Purchasing	firm/trade-off zone	жеткізу/өткізу мерзімі
PA-PD	Personnel Development	preference	қызығушылық
PE	Training and Event Management	appraiser	аттестат беруші
PE	Training and Event Management	capacity	сыйымдылық
PE	Training and Event Management	resource	ресурс

PE	Training and Event Management	service	асхана қызметі
PE	Training and Event Management	service	асхана қызметі
PM	Plant Maintenance	assembly	құрастыру жинағы
PM	Plant Maintenance	call horizon	шақыру шегі
PM	Plant Maintenance	construction measure	құрылыс шарасы
PM	Plant Maintenance	construction type	құрылыс түрі
PM	Plant Maintenance	cycle modification factor	циклдің өзгеру коэффициенті
PM	Plant Maintenance	cycle set	циклдер жиынтығы
PM	Plant Maintenance	cycle set sequence	циклдер жиынтығының реті
PM	Plant Maintenance	end customer	түпкі тұтынушы
PM	Plant Maintenance	job	тапсырма
PM	Plant Maintenance	link object	байланыстыратын нысан
PM	Plant Maintenance	location	орналасқан жер
PM	Plant Maintenance	maintenance call	ТҚК жоспарының жазбасы
PM	Plant Maintenance	maintenance planner group	техникалық қызмет көрсетудің жоспарлаушылар тобы
PM	Plant Maintenance	maintenance plant	техникалық нысандардың орналасу зауыты
PM	Plant Maintenance	maintenance request	техникалық қызмет көрсету сұрауы
PM	Plant Maintenance	multiple counter plan	күрделі есептегіш жоспары
PM	Plant Maintenance	node	түйін
PM	Plant Maintenance	object link	нысандарды байланыстыру
PM	Plant Maintenance	planned counter reading	есептегіштің жоспарлы көрсеткіші
PM	Plant Maintenance	reference date	сілтемелік күн

PM	Plant Maintenance	suborder	қосалқы тапсырыс
PM	Plant Maintenance	superior equipment	бас жабдық
PM	Plant Maintenance	superior order	басты тапсырыс
PM	Plant Maintenance	task	тапсырма
PM	Plant Maintenance	technical completion	техникалық жабылу
PM	Plant Maintenance	tolerance	шек
PM-WCM	Work Clearance Management	location	орналасқан жер
PM-WCM	Work Clearance Management	switch	ауыстырып қосу
PP	Production Planning and Control	area of validity	жарамдылық аумағы
PP	Production Planning and Control	assembly	орнату жиынтығы
PP	Production Planning and Control	assembly scrap	орнату жиынтығының ақаулы өнім пайызы
PP	Production Planning and Control	available capacity	қол жетімді сыйымдылық
PP	Production Planning and Control	bill of material explosion	материалдар тізімдемесін жаю
PP	Production Planning and Control	BOM application	материалдар тізімдемесінің қосымшасы
PP	Production Planning and Control	capacity leveling	қуаттарды теңестіру
PP	Production Planning and Control	change type	өзгеріс түрі
PP	Production Planning and Control	collective order	тапсырыстар жиыны
PP	Production Planning and Control	control station	басқару бөлімі
PP	Production Planning and Control	earliest dates	ең ерте мерзімдер
PP	Production Planning and Control	earliest finish date	ең ерте аяқталу мерзімі
PP	Production Planning and Control	earliest start date	ең ерте басталу мерзімі

PP	Production Planning and Control	explosion type	жаю түрі
PP	Production Planning and Control	interoperation time	операциялар арасындағы уақыт
PP	Production Planning and Control	latest dates	ең кеш мерзімдер
PP	Production Planning and Control	latest finish date	ең кеш аяқталу мерзімі
PP	Production Planning and Control	latest start date	ең кеш басталу мерзімі
PP	Production Planning and Control	line category	жол санаты
PP	Production Planning and Control	minimum send-ahead quantity	ілгері жіберілімнің ең аз мөлшері
PP	Production Planning and Control	MRP controller	материал жоспарлаушысы
PP	Production Planning and Control	multilevel BOM	көп деңгейлі құрылым
PP	Production Planning and Control	overlapping	қабаттасу
PP	Production Planning and Control	performance efficiency rate	тиімді өнімділік деңгейі
PP	Production Planning and Control	planning unit	жоспарлау бірлігі
PP	Production Planning and Control	production supply area	өндірістік материалдарды қамтамасыз ету саласы
PP	Production Planning and Control	progress confirmation	орындалу дәрежесін растау
PP	Production Planning and Control	receiving storage location	қабылдау қоймасы
PP	Production Planning and Control	reference rate routing	стандартты күнтізбелік-жоспарланған нормативтер
PP	Production Planning and Control	resulting item category	тармақтың түпкі санаты
PP-BD	Basic Data	object type	нысан түрі
PP-BD	Basic Data	technical type	техникалық түр

PP-CRP	Capacity Requirements Planning	form type	пішін түрі
PP-MRP	Material Requirements Planning	availability check	қолжетімділікті тексеру
PP-MRP	Material Requirements Planning	requirement date	қажеттілік күні
PP-MRP	Material Requirements Planning	storage costs	сақтауға жұмсалған шығындар
PP-SFC	Production Orders	release period	босату мерзімі
PS	Project System	account assignment element	есепшот тағайындау элементі
PS	Project System	account assignment object	есепшот тағайындау нысаны
PS	Project System	assigned value	тағайындалған мән
PS	Project System	baseline	базис
PS	Project System	general costs activity	жалпы шығын әрекеті
PS	Project System	general costs element	жалпы шығын элементі
PS	Project System	grouping WBS element	топтайтын ЖҚЖ элементі
PS	Project System	progress analysis	орындалу талдауы
PS	Project System	release stop indicator	босатуды тоқтату көрсеткіші
PS	Project System	start-finish relationship	басталу-аяқталу арақатынасы
PS	Project System	start-start relationship	басталу-басталу арақатынасы
PS	Project System	top N	үздік N
PS	Project System	transfer	тасымалдау
PS	Project System	WBS scheduling	ЖҚЖ жоспарлау
PS	Project System	work breakdown structure	жобаның құрылымдық жоспары

PSM	Public Sector Management	functional area	функция аймағы
PSM-EC	Expenditure Certification	operation	операция
PSM-FM	Funds Management	earmarked funds	бөлінген қаражат
PSM-FM	Funds Management	FM area	FM аймағы
PSM-FM	Funds Management	functional area group	функция аймақтарының тобы
PSM-FM	Funds Management	fund	қаражат
PSM-FM	Funds Management	fund group	қаражаттар тобы
PSM-FM	Funds Management	funds center	қаражаттар орталығы
PSM-FM	Funds Management	funds management	қаражаттарды басқару
PSM-FM	Funds Management	funds precommitment	қаражаттарды алдын ала бөлу
PSM-FM	Funds Management	funds reservation	қаражаттарды резервте сақтау
PSM-FM-BU	Budgeting and Availability Control	release group	босату тобы
PSM-GM	Grants Management	agreement	келісім
PSM-GM	Grants Management	grant	грант
PSM-GM	Grants Management	subcontractor	қосалқы мердігер
PS-REV-CPR	Construction Progress Report	consolidation	біріктіру
PT	Personnel Time Management	shift	ауысым
PT	Personnel Time Management	upload	жүктеп салу
PY	Payroll	account assignment type	есепшот тағайындау түрі
PY	Payroll	advance payment	аванс
PY	Payroll	external application	сыртқы қолданба
PY	Payroll	priority	басымдылық
QM	Quality Management	acceptability constant	жарамдылық тұрақтысы

QM	Quality Management	acceptance	қабылдау
QM	Quality Management	approval	мақұлдау
QM	Quality Management	characteristic attribute	сипат атрибуты
QM	Quality Management	characteristic attribute	сипат атрибуты
QM	Quality Management	characteristic value	сипат мәні
QM	Quality Management	code group	кодтар тобы
QM	Quality Management	defect	ақау
QM	Quality Management	defect class	ақау санаты
QM	Quality Management	documentation required	міндетті құжаттама
QM	Quality Management	fraction of nonconforming units	сәйкес келмейтін бірліктердің үлесі
QM	Quality Management	inspection characteristic	тексеріс сипаты
QM	Quality Management	inspection lot origin	тексеріс топтамасының шыққан жері
QM	Quality Management	long-term characteristic	ұзақ мерзімді сипат
QM	Quality Management	lot container	топтама бірлігі
QM	Quality Management	master inspection characteristic	негізгі тексеру сипаты
QM	Quality Management	nonconformity costs	ақаулы өнім шығыны
QM	Quality Management	nonconformity costs	ақаулы өнім шығыны
QM	Quality Management	notification type	хабарландыру түрі
QM	Quality Management	number of samples	үлгілер саны
QM	Quality Management	processing mode	өңдеу режимі
QM	Quality Management	quality audit	сапаны тексеру
QM	Quality Management	quality certificate	сапа сертификаты
QM	Quality Management	quality notification	сапа туралы хабарландыру
QM	Quality Management	sample	сынама

QM	Quality Management	sample number	сынама нөмірі
QM	Quality Management	sample-drawing procedure	сынама алу әдісі
QM	Quality Management	sampling procedure	сынамаларды іріктеу процедурасы
QM	Quality Management	sampling scheme	сынамаларды іріктеу жоспары
QM	Quality Management	short-term characteristic	қысқа мерзімді сипат
QM	Quality Management	single value	жеке мән
QM	Quality Management	statistical process control	статистикалық процесті басқару
QM	Quality Management	statistical process control	статистикалық процесті басқару
QM	Quality Management	statistical value	статистикалық мән
QM	Quality Management	target QM system	сапаны басқару нормативті жүйесі
QM	Quality Management	technical delivery terms	жеткізудің техникалық шарттары
QM	Quality Management	tolerance	шек
QM	Quality Management	tolerance change	шекті өзгерту
QM	Quality Management	tolerance key	шек кілті
QM	Quality Management	tolerance range	шек ауқымы
QM	Quality Management	unit to be inspected	тексерілетін нысан
QM	Quality Management	vendor release	жеткізушіні босату
QM	Quality Management	work center	тексеру орны
RE	Real Estate Management	account determination value	шотты анықтау мәні
RE	Real Estate Management	account determination value	шотты анықтау мәні
RE	Real Estate Management	adjustment basis	түзету негізі
RE	Real Estate Management	advance payment	аванс
RE	Real Estate Management	assessed value	бағаланған құн

RE	Real Estate Management	base rate	негізгі бағам
RE	Real Estate Management	basic rent	негізгі жалдау ақысы
RE	Real Estate Management	basic rent formula	негізгі жалдау формуласы
RE	Real Estate Management	district location	аудан орны
RE	Real Estate Management	encumbrance type	ауыртпалық арту түрі
RE	Real Estate Management	excessive rent limit	жалдау ақысының өсу шегі
RE	Real Estate Management	flow category	қозғалыс санаты
RE	Real Estate Management	flow type	қозғалыс түрі
RE	Real Estate Management	input tax adjustment	кіріс салық сомасын түзету
RE	Real Estate Management	input tax adjustment	кіріс салық сомасын түзету
RE	Real Estate Management	location	орын
RE	Real Estate Management	location class	орын класы
RE	Real Estate Management	market value	нарықтағы құн
RE	Real Estate Management	measurement	өлшем
RE	Real Estate Management	minimum rent	ең аз жалдау ақысы
RE	Real Estate Management	move-in date	қоныстану күні
RE	Real Estate Management	move-in date	қоныстану күні
RE	Real Estate Management	object characteristic	нысан сипаты
RE	Real Estate Management	object group	нысандар тобы

RE	Real Estate Management	occupancy obligation	жалдаушы міндеті
RE	Real Estate Management	offer	жалдау ұсынысы
RE	Real Estate Management	operating costs	пайдалану шығындары
RE	Real Estate Management	other payables	басқа қарыздар
RE	Real Estate Management	payment provision	жалдау ақысын өзгерту туралы ескертпе
RE	Real Estate Management	percentage value	пайыздық мән
RE	Real Estate Management	provisional agreement	алдын ала жасалатын келісім
RE	Real Estate Management	provisional agreement	алдын ала жасалатын келісім
RE	Real Estate Management	real estate group	жылжымайтын мүліктер тобы
RE	Real Estate Management	rent adjustment	жалдау ақысын түзету
RE	Real Estate Management	rent capping	жалдау ақысын шектеу
RE	Real Estate Management	rental object	жалданатын нысан
RE	Real Estate Management	rental request	жалдау сұранысы
RE	Real Estate Management	rental unit	жалдау бірлігі
RE	Real Estate Management	representative list of rents	жалдау құнының кестесі
RE	Real Estate Management	room	бөлме
RE	Real Estate Management	room type	бөлме түрі
RE	Real Estate Management	service type	қызмет түрі
RE	Real Estate Management	tenancy law	жалдау туралы заң

RE	Real Estate Management	threshold value	шектік мән
SD	Sales and Distribution	billing block	фактураны құлыптау
SD	Sales and Distribution	blocking reason	құлыптау себебі
SD	Sales and Distribution	cancellation procedure	күшін жою процедурасы
SD	Sales and Distribution	document date	құжат күні
SD	Sales and Distribution	document pricing procedure	құжат бағасын анықтау процедурасы
SD	Sales and Distribution	electronic data interchange	электронды дерек алмасуы
SD	Sales and Distribution	expiration date	мерзім соңы
SD	Sales and Distribution	fixed value date	бекітілген валюталандыру күні
SD	Sales and Distribution	material exclusion	материалға тыйым салу
SD	Sales and Distribution	pricing reference material	бағасы есептелетін материал
SD	Sales and Distribution	pricing type	бағаны анықтау түрі
SD	Sales and Distribution	release	босату
SD	Sales and Distribution	shipping condition	жүк жөнелту жағдайы
SD	Sales and Distribution	shipping point	жүк жөнелту орны

МАЗМҰНЫ

<i>А. Кендірбекұлы.</i> Төтенше жағдайлар саласында терминдерді қалыптастыру мәселелері	4
<i>Е. Әбдірәсілов.</i> Салалық терминдер мен жалпығылыми терминдердің электрондық жиынтығын жасау қажеттілігі	9
<i>С.Р. Нарматов.</i> Экономикалық пәндер бойынша жоғарғы оқу орындарында оқу сабақтарын қазақ тілінде жүргізу барысында кездесетін терминологиялық қиыншылықтар	16
ҚР Бәсекелестікті қорғау агенттігі салалық терминологиялық жұмыс тобының ұсынысы	20
Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі жанындағы салалық терминологиялық комиссиясының заң шығармашылығында жиі қолданылатын, сондай-ақ қолдану кезінде жиі келіспеушіліктер тудыратын терминдер туралы ұсыныстары	23
Қазақстан Республикасы Индустрия және жаңа технологиялар министрлігі ұсынған орысша-қазақша салалық терминдер	25
Қазақстан Республикасы Ұлттық Банкінің қызметкерлері күнделікті жұмыста қолданатын сөздер мен сөз тіркестері	31
«Қазтелерадио» АҚ Мемлекеттік тіл бөлімі әзірлеген сөздік	34
SAPAG компаниясының экономика және қаржы саласы бойынша ұсынған терминдер топтамасы	106

ТЕРМИНОЛОГИЯЛЫҚ ХАБАРШЫ

2012 жыл

№ 3 (41)

Бас редакторы – Шерубай Құрманбайұлы

Бас редактордың орынбасары – Ербол Әбдірәсілов

Жауапты хатшылар – Гүлжанат Азанбаева

Мамбетов Мадияр

Редакцияның мекенжайы:

**Қазақстан Республикасы
Мәдениет және ақпарат министрлігінің
Тіл комитеті**

**Астана қаласы, Есілдің сол жағалауы,
Министрліктер үйі, «А» блогы, 15-кіреберіс, 2-қабағ
Тел.: 8 (7172) 74-05-02, 74-05-03, 74-04-98**

Теруге берілген күні 15.10.2012 ж. Басуға қол қойылған күні 22.10.2012 ж.
Пішімі 70x100^{1/16}, Көлемі 8,0 баспа табақ. Таралымы 2000 дана. Тапсырыс № 67/6799.
«ІС-Сервис» ЖШС-нде басылды. 010000, Астана қаласы.